ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 62 (11965)
1969 оной мартын 14, пятница

Сэн 2 мүнгэн

...-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...МУНИСТНУУД БОЛОН ПАРТИЙНАБЭШЭ ХҮНҮҮДЭЙ НЭГЭДЭЛЭЙ КАНДИДАДУУД

...МСОМОЛШУУДАЙ УДАРИДАГША

...й шуумар, баяртай хү... ...дару зантай, даа... басаган юм. Нарай... гээгдэжэ үншэрһэн ...аһахаар бэшэ. Хүмүү... эсэгэ эхын үргэмжөөр ...эз хүн болоо.

...Сэсэгмаа Инзагатын мал... ...гар гараа барилсан яба... ...й шулуун харгыда ороо. ...доо, нүхэд зондоо хүн... ...һон басагые тэнлэхи ...гаан толгойто үбгэд: ...ынай аймагай Соведэй ...дта кандидат болоо! ...гэлдэн, омог баяртай... ...даһад.

...а Цыденжапова Зэдын ...«Коммунизм» колхозой ...ой комитедэй секретарь ...комсомолшуудай ударидаг... ...шарха асуудалнууд, эм... ...шортүүд захагүй олон ...

...й комсомолой организа... ...һан үүсхэл — хонин ...оо залуушуулые олоор ..., шэнэ түл абалгые һай... ...лдэхэ гэһэн аймагай ...комсомолшууд, залуушуулда ...шар илангаяа һайшаал... ...озой отара, гүүртэнүүд ...комсомолец хүдэлнэ. 8 ...ахалагша хонишод бо... ...Комсомолой комитедэй гэ... ...ей Лубсанов, Максим ...Бургут Мункуев, Света ..., Борис Цыреторов гэг... ...отарануудта гол тү... ...үл хүдэлнэ. Эдэ аха... ...хонишод өөһэдөө хурьга ...тул һайнаар харуу... ...саата жэшээ харуулна. ...1-нэй байдалаар бүхы колхозой 100 хонин бүхэнһөө 76 хурьган абтаад, нэгэшье толгойя гарзагүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байна. Хонин ажалай талаар комсомолой райкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн Инзагатын залуу хонишод түрүү һуурияа алдахагүйн түлөө улам эршэмтэйгээр тэмсэжэ байнхай.

Комсомолой комитедэй секретарь Цыденжапова хаана, хэды хурьганай абтаһан тухай мэдээе колхозой эхэ хонидой бүхы 25 отараһаа өөрөө суглуулдаг, тиигээд эли тодоор плакат дээрэ бэшэжэ, кабинедэйнгээ ханада үлгэдэг. Хэнэй отарада дүн хамтадаа хэды хонин түрэжэ, хэды хурьган абтаад байнаб гэһэн тодорхой таблица харахада, хэнэй ямараар хүдэлжэ байһаниинь мэдэгдэнэ. Таба хоноод лэ хонишодой мүрысөөнэй ябаса тухай мэдээнүүдые отарануудта эльгээдэг. Хонишодто газетэ, журнал, почто хүргэхэ, ниитэ-политическэ хүдэлмэри эмхидхэхэ хэрэгые комсомолшуудай ударидагша өөртөө даажа абанхай. Тосхоной залуу багшанар болон бусад интеллигентнэрһээ бүридэһэн лекторнүүдэй бүлэгэйхид байд гээд лэ отарануудта ошожо, хөөрэлдөө, лекцинүүдые үнгэргэнэ.

Хонин ажалай, һү һаалиин, хабарай тарилгада бэлэдхэлэй болоод бусад үйлэдбэриин асуудалнуудые шиидхэлсэхэтэеэ хамта уран һайханай бүлгэмэй, спортын (илангаяа барилдаан, теннис, волейболоор залуушуул ехэтэ һонирхолог) болон бусад ниитын хэрэг комсомолой организациин үүсхэлээр эмхидхэгдэнэ.

Колхозой комсомолойнь организаци нилээд томохон, 104 гэшүүдһээ бүридэнэ. Түрүү залуушуулые комсомолдо абажа, организацинь улам ургана. Жэшээлхэдэ, байгша оной эхинһээ хойшо 9 хүбүүд, басагад комсомолой гэшүүд болоо. Үнгэрөөшэ жэл 9 эрхим комсомолшууд, гол түлэб һаалишад, партиин зэргэдэ комсомолой организацяар зууршалагдаа.

Юһэн гэшүүнһээ бүридэһэн комсомолой комитет үүсхэлтэйгээр хүдэлнэ. Комитедэй гэшүүд һарадаа хоёр дахин заседанидаа сугларжа, комсомолой ажабайдалай шухала асуудалнуудые зүбшэдэг, абаһан шиидхэбэри тогтоолнуудаа саг соонь бэелүүлхын тула оролдолго гаргадаг юм.

Комитедэй секретарь нүхэр Цыденжапова нүхэдтөө хүндэтэй, үгэеэ дуулгасатай. Арбан класс дүүргэһэнэй удаа хонишон боложо ажаллаа. Бэрхэ эмхидхэлшэ, зондоо хүндэтэй байһан туладань эндэхи комсомолшууд өөһэдынгөө ударидагша болгон дэбжүүлэнхэй. Үнгэрөөшэ тоосоото үе соо нүхэр Цыденжапова шадамар эмхидхэлшэ, хүмүүжүүлэгшэ байһанаа мүн лэ харуулаа. Һүүлэй тоосоото һунгуулиин суглаан Сэсэгмаае комитедтэ һунгажа, секретариин тушаал дахин найдаа.

Энээн дээрэнь нютагай эрхэтэд үшөө нэгэ этигэл найдабари үзүүлжэ, Соведэй депутадта кандидат болгон дэбжүүлээ. Һунгалтын үдэр—мартын 16-да Сэсэгмаа Цыденжаповада зон нүхэдэйнь үндэр дуугаа үтэхэнь лабтай.

В. КЛОЧИХИН.

Ахын аймагай «Коммунизм» колхозой гэшүүд түрүү мал адуулагша Моника Габаевна Аюшеевае аймагай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэнхэй.

ҺАЙНААР ХАНГАГДАХА

Нютагай Соведүүдые һунгаха үдэр улам ойртожо байна. Тэрээндэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри бүришье үргэдэнэ.

Һунгалтада бэлдэхэ, тэрэниие үнгэргэхэ үедэ ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдые агаарай харилсаагаар жэшээтэ һайнаар хангаха хүндэтэй ба харюусалгатай зорилго гражданска авиациин предприятида даалгагдадаг. Юуб гэхэдэ, холын, харгы зам муутай аймаг болон һууриин газарнуудта һунгуулиин почто, газетэ, журналнуудые сат соонь, богони болзорто һаадгүй хүргэхэ даалгабари агаарай транспортда үгтэдэг ха юм. Тиимэһээ һунгуулиин материалнуудые ошохо газартань ээлжээ хүлеэлгэнгүй хүргэхэ зэргэтэй бологдоно.

Самолёдоор һунгуулиин хабаатай ашаа, почто ябуулхадаа «һунгуулиин» гэһэн тэмдэг табигдаха зэргэтэй.

Һунгалтые хангаха талаар авиациин хүдэлмэридэхи эгээн харюусалгатай үе гэхэдэ, дуугаа үгэһэнэй үрэ дүнтэй материалнуудые суглуулжа, тэрэниие һунгуулиин округуудта, аймагай түбтэ, тэндэһээ республикын ниислэлдэ хүргэхэ ябадал болоно. Энэ хүдэлмэри хадаа нэгэ-хоёр үдэрэй (мартын 17—18-най үдэрнүүдтэ) туршада дүүргэгдэхэ жэшээтэй. Эдэ хоёр үдэр соо предприятимнай экипажууд холын нютагууд хүрэтэр оло дахин ниидэжэ, ехэхэн бэрхэшээл гаталха болоно гэзшэ.

Ушар иимэһээ һунгалтын үедэ тусхай самолёт, вертолёт тодолон үгтэхэһөө гадна, бууха газартань талмай заһаха, тэрэнэй бэлэн байһыень шалгаха, ниидэлтэ хэхэ эрхим экипаж томилхо гэхэ зэргын хүдэлмэри ябуулагдана.

Үнгэрһэн һунгалтануудай үедэ энэ кампаниие агаарай харилсаагаар хангаха ябадалда манай предприятиинхид ехэхэн дүй дүршэлтэй болонхой. Тиигэжэ политическэ түйлай ехэ удха шапартай энэ харюусалгата хүдэлмэри хэзээ бухэндэ хүндэтэйгөөр дүүргэдэдэг. Тиимэһээ болохоёо байгаа һунгалта үнгэргэлгые жэшээтээр хангаха ёһотойбди.

И. ТРУФАНОВ.

ТҮСЭБТЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ШЭНЭ БАРИЛГАНУУД

Капитальна барилга арадай ажахын гол һалбаринуудай нэгэниинь мүн. Хэды зэргын, ямар барилгануудай ашаглалгада оруулагдаһанай хэмжээгээр арадай ажахыда туйлагдаһан амжалтые сэгнэн тодорхойлжо болохо юм. Жэл ерэхэ бүри промышленна шэнэ предприятинууд бодхоогдожо, арадай ажахыда шухала хэрэгтэй продукци үйлэдбэрилжэ эхилнэ. Хуушан предприятинууд һэльбэн заһабарилагдажа, үргэдхэгдэжэ, тэдэнэй хүсэниинь дээшэлнэ. Культурно-ажаһуудалай олон барилганууд бодхоогдожо, город тосхонуудай түхэл шарай хубилгана, арад зоной ажана байдал һайжаруулагдана.

Түсэбтэ энэ табан жэлнүүдэй үедэ олон шэнэ барилга бодхохоор, хүдэлжэ байгаа предприятинуудые үгэдхэхеер хараалагданхай.

Республика доторнай табан жэлэй эхинһээ хойшо нилээд олон предприяти, гэр байранууд баригдаа. Буряадай барилгын управлениин, «Бурятцелинстрой» трестын барилгын организацинууд барилга-хабсаралгын ехэ хүдэлмэри хэнэ. Шэнэ-Бэрээнэй заһабарилгын механическа, Элхиин авто-заһабарилгын заводуудай шэнэ цехүүд баригдаа. Хүсэ шадалынь үргэдхэгдэжэ, ондоо түхэлэй автомашина, трактор, двигательнүүдые заһабарилдаг болоо. Ой модоной промышленностиин туршалгын жэшээтэ ажахы болохо Клюевскэ леспромхоз ашаглалгада тушаагдаа. Республикын аймаг, хүдөө тосхон бүхэндэ шахуу барилга хэгдэжэл байһаар.

Урдань ой тайга байһан холын Хурамхаан нютагта ой модоной промышленность хүгжөөгдэжэ, модошодой ажаһууха Майск тосхон урган бодобо. Шэнээр эмхидхэгдэһэн Онёогой леспромхозой түб тосхон байгуулагдажа, Юбилейнэ гэжэ нэрлэгдээ. Түсэбтэ энэ табан жэлэй хугасаада республикымнай олон томо предприяти, нэрлэн хэлэхэдэ, «Теплоприбор», «Электромашина»,прибор бүтээлгын, судна бүтээлгын, авиационно, локомотив-вагон заһабарилгын, Тимлюгэй цементын заводууд болон бусад предприятинууд үргэдхэгдэжэ, хүсэеэ нэмээжэ байгаа.

Барилга хабсаралгын ехэ хүдэлмэри жэя бүри хэгдэнэ. Ганса үнгэрһэн жэлэй туршада капитальна һомололгын 100,7 миллион түхэригэй барилга бодхоогдоо. Гэбэшье барилга арадай ажахын хүгжэлтэһөө гээгдэжэ, зарим шэнэ барилганууд хараалагдаһан саг болзор соогоо ашаглалгада тушаагданагүй. Барилгын эгээл томо организаци болохо Буряадай барилгын управлени промышленна болон социально-культурна барилгануудые, гэр байрануудые бариха түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. «Бурятцелинстрой» трестын хүдэлмэриин горитой дутагдал усадхагдаагүй байһаар.

1969 ондо республикымнай барилгашадай урда бүри ехэ, харюусалгатай зорилго табигдана. Нёдондо жэлэйхитэй сасуулхада капитальна һомололго 12 процентээр дээшэлээ. Урда жэлнүүдтэ бодхоогдожо эхилһэн барилгануудые дүүргэхынгээ хажуугаар түсэбөөр хараалагдаһан хэдэн шэнэ барилганууд бодхоогдохо юм. Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадай, тэрэнэй сэбэрлэлгын комплекснуудай барилга түргэдхэхэ гэһэн нэгэ шухала зорилтэ барилгашадай урда табигдана. Ерэхэ табан жэлэй томо барилга болохо Галуута-Нуурай ГРЭС бодхохо талаар хэрэгтэй үйлэдбэриин бааза байгуулха, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай шанаржуулгын фабрика бариха гэжэ түсэблэгдэнэ. Чивыркуйска загаһа үсхэбэрилгын завод байгша оной хугасаада баригдажа дүүргэгдэхэ юм.

Табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй туршада республика доторнай культурно-ажаһуудалай олон шэнэ барилга хэгдэхэ байна. Культурын институдай барилга үргэлжэлүүлэгдэхэ, гидромелиоративна болон индустриальна техникумэй байшангууд бодхогдохо. Табан жэлэй үлдэһэн хоёр жэлэй туршада республикымнай хүдөө тосхонуудта хамта дээрээ культурын 100 ордон, клуб болон кинотеатрнууд баригдахаар хараалагдана. Һуралсалай шэнэ жэлэй эхилтэр юһэн һургуули баригдажа дүүргэгдэхэ ёһотой. Тэндэнь 3600 гаран һурагшад һураха юм. Барилгашад байгша оной түсэбһөө гадуур 5 мянган дүрбэлжэн метр байрын талмайтай гэрнүүдые ашаглалгада оруулха гэһэн уялга абанхай.

Сэлэнгын районно подстанциин түрүүшын ээлжээн, түмэр замай Мысовая—Улан-Үдэ станцинуудай хоорондо электровозуудые ябуулдаг болохо барилгын хүдэлмэри мүн лэ энэ жэлэй хугасаада дүүргэгдэхэ болоно. Гадна телевизионно дамжуулга хэхэ ретрансляторнууд Загарай, Хэжэнгэ, Тээгдэ, Ташир тосхонуудта, 500 номертой автомат телефонно станци Баргажан тосхондо, автомат 11 телефонно станци республикын колхоз, совхозуудта баригдаха. Мүн олон шэнэ магазин, ниитын эдеэ хоолой, арад зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха предприятинуудые барижа дүүргэхээр хараалагдаа.

Түсэбөөр хараалагдаһан шэнэ барилгануудые саг болзор соонь ашаглалгада оруулхын тула нёдондонойнгоо дутагдал усадхаха, энэ жэлэй түсэбые дүүргэхэ талаар бодото хэмжээ абаха шухала. Барилгые һайнаар, түргэнөөр, хямдаар эрхилхын тула индустриальна арга хэрэглэхэ, үйлэдбэриин өөрын һайн бааза байгуулха хэрэгтэй. Гол түлэб республикынгаа хүдөө тосхонуудта барилга эрхилдэг «Бурятцелинстрой» трест барилгын материал, хабсаргамал түмэр бетон зүйлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргаха предприятинуудые барижа байнхай. Теэд трестын индустриальна бааза болохо эдэ предприятинуудай барилгын унжагайруулагдажа байһаниинь гэмшэлтэй.

Хана бодхохо материалай, нэн түрүүн хирпиисын дуталдадаг шалтагаанһаа барилгада ехэ һаад ушаруулагдана. Барилгын материал үйлэдбэрилдэг предприятинуудые түргэнөөр барижа дүүргэхэнь түрүүшын ээлжээндэ шиидхэгдэхэ асуудал болонхой. Тиимэһээ Улаан-Үдын силикатна хирпиисын заводой барилга энэ жэлэй шухала объектнүүдэй нэгэн юм.

Капитальна барилгада зорюулагдажа ехэ мүнгэн зөөри жэл бухэндэ һомологдоно. Тэрэниие зүбөөр гаргашалха, арга боломжоёо һайнаар хэрэглэхэ гээшэ барилгашадай нангин уялга мүн.

Манай парти болон правительство барилгашад тухай саг үргэлжын анхарал хандуулдаг. Капитальна барилгые кадрнуудаар хангаха хэмжээнүүд тухай тогтоол 1968 оной эхиндэ абтаа һэн. Барилгын болон барилгын материалнуудай промышленностиин хүдэлмэришэдэй салин хүлһэ дээшэлүүлхэ тухай тогтоол энэ жэлэй январь һарада абтаа. Барилгын организацинуудые кадрнуудаар хангаха, мэргэжэл шадабариень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдаһан эдэ тогтоолнуудай удха шанар тон ехэ юм.

Республикымнай барилгашад парти, правительствынгаа анхарал оролдолгодо харюу болгон эршэмтэй шангаар ажаллаха, урдахи зорилгоёо бодотоор дүүргэхэ уялгатай. Табан жэлэй шэнэ барилгануудые саг соонь барижа дүүргэхэ хэрэгтэ саг үргэлжын анхарал хандуулха, хүсэ шадалаа зорюулан ажаллаха гээшэ барилгашадай нэрэ хүндын хэрэг болохо юм.

...НДЭТЭ ИНЖЕНЕР

...түмэр замай ...отделениин коллектив ...районой ажалшадай ...Соведэй депутадта кан... ...шуудай ябасые эрхил... ...лагша инженер Нина ...Белокониие дэбжүүлһэн ...Белоконь коллекти... ...хүндэтэй болоһон ин...

...Хабаровскдахи Түмэр ...ортын институт дүүр... ...ээр, Улаан-Үдын отде... ...ээр эльгээгдэһэн юм. ...үүсхэл, эрмэлзэлгэ ...рилэгшэ байһанаа ха...

...замай станцинуудтахи ...тэмдэгүүд керосинай ...гүүлэгдэдэг һэн. Тии... ...шүүдэй ажал тон хүн... ...тайшье байгаа. Тэдэ... керосин хэхын, тортог ...ынь арилгахын тула горитой сагаа барадаг байһан юм. Илангаяа үбэлэй сагта лаампада оло дахин керосин хэхэ, шэлыень арилгахада саг ехээр барагдадаг һэн.

— Стрелочнигүүдэй ажалые хүнгэдхэхэ ёһотойбди. Стрелкэнүүд керосинай лаампаар бэшэ, харин зайн галаар гэрэлтүүлэгдэхэ зэргэтэй,— гэжэ Нина Ильинична нэгэтэ хэлээ бэлэй.

— Хаража үзэхэ болоо аабзабди. Хэр бүтэхэ юм даа,—гэжэ бусад инженернүүд хэлэһэн юм. Тиимэ юумэ хэжэ үзөөгүй байһан хүнүүдтэ үлүү шэнгеэр һанагдаа. Материал хаанаһаа олохоб, тэрэ хүдэлмэри хэн дүүргэхэб гэһэн асуудал гараа. Иимэ хүдэлмэри бүтээхэ барилгын эмхи үгы байгаа ха юм.

Гэбэшье Белоконь хараа бодолоо заатагүй дүүргэхэ гэжэ шиидэв. Зарим станцинууд дээгүүр тэндэхи инженернүүд болон технигүүдэй туһаламжаар проект зохёоһон байна. Энэ хэрэгтэ гаргашалагдаха мүнгэ зөөришье олдохо аргатай болоо. Гэбэшье зайн гал дамжуулха кабель олохо хэрэг үлэбэ. Тэрэниие олон гэһээнь, проектээр хараалһанһаа ондоо маркын байшоо.

Электригүүд тиимэ утаһа татахые арсабад. Энэ кабельтнай жэлшье болонгүй хэрэгһээ гараха гэлдэбэ. Нина Ильинична справочна олон дэбтэр уншажа, тиимэ утаһа татажа болохо байһые тодоруулаа.

Нүхэр Белоконь хэлэһэндээ хүрөө. Тиимэ кабель түрүүшээр нэгэ станци дээрэ татагдаад туршагдаба. Ямаршьегүй тааараха байшоо. Тиимэһээ бусад станцинуудтаа тиимэ кабель татуулба. Тиигэжэ стрелкын заадаг тэмдэгүүд электрижүүлэгдэһэн байна. Тэрэ гэһээр арбан жэл үнгэрөө. Газар доогуур татагдаһан кабель ягаашьегүй, һайн байһаар.

Мүнөө отделенидэ хаанашье керосинай лаампаар гэрэлтүүлэгдэдэг стрелкэ үгы болонхой. Энэ хүдэлмэри бэлэхэнээр бүтэшөөгүй. Станцинуудай бүхы хүдэлмэрилэгшэд ажалһаа сүлөө сагтаа газар малтажа, стрелкэнүүдые зайн галаар гэрэлтүүлхэ кабель татаһан байна. Энэнь хараалагдаһан болзортоо дүүргэгдээ һэн.

Нина Ильинична станцинуудтахи хүдэлмэриин технологиие һайжаруулха оролдолго гаргаа. Тэрэнэй зохёоһон технологиин ашаар станцинууд дээгүүр 15 стрелочнэ, дежурна 3 пост хаһагдаһан байха. Эдэнь гүрэнэй зөөри гаргашалангүй бүтээгдээ. Тиин хэдэн арбаад мянган түхэриг алмагдаа.

Һанаамгай бодол, үүсхэлтэ ажал, дутуу дунданuудые усадхан зайсуулхые, шармайн оролдолог ябадал —эрхим инженерэй шэнжэ шанарые харуулна. Н. И. Белокониин эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлһэнэйнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум тэрээндэ «Республикын габьяата инженер» гэһэн нэрэ зэргэ олгоһон байна.

Нина Ильинична республикын түмэр замшадай хүндэтэй хүниинь. Тиимэһээ тэдэнэр энэ габьяата инженерые районой Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхэдээ, этигэл найдабариемнай харюулжа шадаха гэжэ нэгэн дуугаар мэдүүлээ.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

Малай үбэлжэлгэ—харюусалгатай хүдэлмэри

...ЛЮУР БАЙДАЛ, ТУЛИҺАН ЯБАДАЛ

...оройдоол дүрбэ-табан ...гээ Сэлэнгын аймаг соо ...хоёр мянган кило... ...даг фермэ, гүүртэнүү... ...хоёр тоолохоор бай...

...лдо аймаг дотор аяар ...фермэнүүдынь үнеэн ...һаа 3000 килограмм ...гаа. Тиихэдэ зуу һай... ...һаалишадынь хоёр мянган ...дээшэ һү һааһан ...

...рэ, фермэнүүд бүришье ...ийлажа шадаа. Жэшээл... ...нэрэмжэтэ колхозой ...газартахи, Тельманэй ...колхозой һүтэйн фермэ... ...хоёрхон жэл соо үнеэн ...һү шэмые мянга шахуу ...дээшэлүүлээ. Эдэнэр ...фермэнүүдһээ юугээ... ...шгүй, юрын лэ гээг... ...үүд гэжэ тоотой бай...

...баримтануудые юундэ ...Юуб гэхэдэ, фермэ ...үхэр малай үүлтэр ...илангаяа искусственна ...зүбөөр амхидхээд, мүн ...үбһэ тэжээл ехээр бэ... ...шад, малшадай дунда ...дэшэл үргэнөөр дэлгэ... ...байгаа һаа, үнеэдэй ...дээшэлүүлхэ арга бо... ...бии байһаниие Сэ... ...ой олонхи ажахынуу... ...амжалта элитээр гэр...

...нэгэл адли эрхэ бай... ...һү һаалиа тээшэлүүл... ...һүүлэй жэлнүүдтэ ...шонь оруулһан фермэ, гүүртэнүүд аймаг соо үшөөл бии.

Жэшээ болгон, «Эрдэм» колхозой Поворот гэжэ нютагай һаалиин фермые абаад үзөе. Хэрбээ урзанда жэлдэ эндэхид үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1180 килограмм һү һааһан һаа, нёдондо оройдоол 1080 гаран килограмм һү абаһан байна. Байгша ондошье энэ фермэдэ һүн баһал ахир багаар һаагдана. Январь, февраль һара соо үнеэн бүриһөө миил 160 гаран килограмм һүн эбтаа.

Энээнһээ уламжалан, нэгэ иимэ һонирхолтой жэшээ сасуулан хаража үзэхэ хүсэл түрэнэ. Түс аймагай Сэлэнгын совхозой суута һаалишан Надежда Тадвашкина мүнөө эдэ үдэрнүүдтэ һаалгажа байһан 13 үнеэдһээ үдэртөө гансаараа 230—240 килограмм һү һаана. Харин тиихэдэнь тэрэ Повородой фермын долоон һаалишад бүхы 140 үнеэдһээ үдэр соо хамта арайл гэжэ 500 гаран килограмм һү абадаг байна. Энэмнай одоол эшхэбтэр байдал бэшэ гү?

Теэд яахадаа энэ фермэ иимэ тулюур туйган байдалда ороо гээшэб гэһэн асуудал гарана.

Шалтагааниинь олон. Нэн түрүүн, фермэдэ ажалай эмхидхэлэй һула дээрэһээ хүнүүдэй хүдэлмэридөө оройтожо ерэхэ, халалгагүйгөөр хандаха ушар үсөөн бэшэ үзэгдэнэ. Һаалишад, малшадаар хөөрэлдэхэдэ, зариманиинь үнеэдээ үглөөгүүр, үдэрынь һааһан, эдеэлүүлһэн нэрэ зүүгээд лэ, үдэшынь һаалгандаа оройдоо ерэдэггүй байба. Энэнь шье гайхалтай бэшэ. Фермын ажал хүдэлмэриие эмхидхэхэ, хинан хараха хүн үгы ха юм. Гансахан үнгэрэгшэ жэлдэ эндэ фермые даагша хэдэн дахин һэлгэгдээ. Илангаяа һүүлэй үедэ фермые даагшын үгы байһан дээрэһээ ажалай эмхидхэл, хүдэлмэриинь журам бүришье һуларшоо. Үбһэ тэжээлэй хаһа сагтаа асарагдадаггүй дээрэһээ, тэрэнь холо таһалдашана. Үнеэдынь зарим үдэр уһалагдангүй үнжэнэ. Үбһэ тэжээлээ асарха гэхэдэнь, машина, трактор, мори унаа олложо үгэнэгүй. Үнгэрхэдөө тээсгэн малайнь байрын үүдэн эбдэрээд, тэрэниие заһаха хүн олдоогүй, хэды хоногто үхэрнүүдынь хүйтэн һалхи, жабарта яһала шэшэрэлдээ, зүдэрөө.

Хэрбээ фермые даагшын байгаа һаа, эдэ мэтэ жэжэ божо дутагдалнууд тохёолдохогүй һэн.

— Гансашье тоо бүридхэхэ, фермые дааха хүн дутана бэшэ, мүн мал адуулгашанаар хүдэлхэ хүнүүд байхагүй, ядахадаа үбһэ тэжээлынь өөрөө зөөнэб,— гэжэ отделениие эрхилэгшэ В. И. Семенов хэлэнэ.

Үнэндөө даб дээрэ харахада жэжэшье һаа, эдэ дутагдалнууд фермын ажалые нилээд ехээр гэдэргэ татана ха юм.

Эндэ һаалишад олон дуталдана. Зариман ойро зуура хүдэлөөд гарашана, һэлгэнэ, һэдхэнэ. Тиигээдшье иимэ ахир яндан байдалтай фермэдэ һайн дураараа хүдэлхэ хүн хомор байна бииуу. Харыт даа. Һаалишад хүрпэһэн силос өөһэдөө һүхөөр сабшажа абана, нюрган дээрээ үргэлжэ зөөнэ. Силосэнай ёһоор абтанагүй гээд, үнеэн бүридөө үдэрэй 20—25 килограмм эдюулхын оронд, арай гэжэл 7—8 килограмм силос үгэһэн нэрэтэй болоно. Малай шэбхэ сэбэрлэхэ, талха орооһоной зүйл уһанда хүдхажа үгэхэ хүдэлмэри хүүл гараар хэгдэнэ.

Түс фермэдэ зоотехническэ хүдэлмэри оройдоошье орхигдошонхой гэхэдэ алдуу болохогүй. Искусственна үрэжүүлгын пункт үни заяанай хүдэлнэгүй, хаалгатай. Үнеэдынь хэдэн һараар үрэжүүлэгдээгүй ябана. Жэшээнь, энэ жэлэй гараһанһаа хойшо яһала олон үнеэд туғаллаашье һаа, нэгэниинь шье үшөө ороондо оруулагдаагүй. Иимэ байдалые хаража байгаад, отделениин ветфельдшер Ф. И. Коломин энэ намда хабаатай бэшэ гэһэндэл, һанаа амар ябаха юм.

Эндэхи һаалишад, малшад бүлта иигэжэ муугаар хүдэлдэг гэхэ болоо һаа, буруу. Үнэн зүрхэнһөө оролдожо ажалладаг, һайн үрэ дүншье туйладаг хүнүүд бии. Жэшээнь, һаалишан Т. Н. Самарина, М. С. Межова гэгшэдые нэрлэмээр. Теэд тэдэнэй хүсэл эрмэлзэлгэ, оролдолгонь дэмжэгдэнэгүй ха юм.

Гансашье энэ Повородой фермэнь иимэ ехэ гээгдэлдэ ороогүй. «Эрдэм» колхоз бүхы дээрээ һү һаалгаар аймаг соо һүүлшын һууринуудай нэгые эзэлжэ ябана. Мүнөө артель гүрэндэ һү худалдаха кварталайнгаа түсэб миил 45 процент дүүргээ. Энэниие гайхалгүй. Нёдондо түс ажаһыда аяар 150 үнеэд һубайраа, бүхыдөө абтаһан тугалнуудайнь 28 процентынь гарзалаа. Байгша ондошье баһал тиимэ байдалай тохёолдохонь холо бэшэ.

Теэд колхоздо мал ажалые хүтэлбэрилхэ уялгатай түсгаар түрүүлэгшын орлогшо, мүн дунда, дээдэ эрдэмтэй гурбан зоотехник, үшөө бригадирнар, отделениие эрхилэгшэд бии ха юм. Тэдэнэрынь юу хэдэг зон гээшэб гэжэ асуухаар бологдоно.

М. НАМЖИЛОВ.

ҺҮҮЛЭЙ ООНИН

Районуудай,, городской ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй депутадуудта кандидадуудые бүрндэлдэ абаха ехэ хүдэлмэри Москвада дүүрэбэ. Арадай кандидадууд мүнөө һунгагшадтайгаа уулзажа байна. Моссоведэй депутадта кандидат, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат. КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Гришин мартын 12-то һунгагшадтайгаа уулзаа.

МОСКВАҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

Вьетнамай Демократическа Республика һаяхан ошоод ерээшэ ВЛКСМ-эй делегациин аяншалгада зорюулагдаһан совет, гадаадын журналистнуудай пресс-конференци мартын 12-то ВЛКСМ-эй Центральна Комитедтэ болоо. Вьетнамай Хүдэлмэришэн залуушуулай холбооной ЦК-гай уряалаар ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Е. М. Тяжельников түрүүтэй делегаци энэ аха дүү орондо ошоод ерээ.

Баатар зоригто Вьетнамда совет комсомолой түлөөлэгшэдэй айлшалһан ушар хоёр ороной залуушуулай аха дүү ёһоной хани барисаанай, интернациональна таархалгын гэршэ болож үгөө. Интернациональна уялгадаа үнэн байдаг ленинскэ комсомол американ эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүү вьетнам арадай ба залуушуулай тэмсэлдэ али болохо туһаламжа үзүүлдэг байха гээд комсомолой 24 миллион гэшүүдэй, бүхы совет залуушуулай зүгһөө ВЛКСМ-эй делегаци мэдүүлбэ.

Венгрин Коммунис партиин эмхидхэгдэн байгуулагдаһаар, Венгрин Совет Республикын тогтоогдоһоор 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан научна конференци Москвада нээгдээ. Энэ конференциие КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институт ба бусад хэдэн эмхинүүд зарлаа. Эрдэмтэд-түүхэшэд, революционно хүдэлөөнэй ветеранууд, партийна хүдэлмэрилэгшэд. Венгриһээ ерэһэн айлшад конференциин хүдэлмэридэ хабаадана.

Мал ажалай тэжээл элбэгжүүлгын шухала нүхэсэл болохо элдэб ургамалнуудай тарилга богони болзор соо ехээр хэхэ асуудалда республиканууд хоорондын семинар зорюулагдаһан байна. Манай ороной колхозууд болон совхозууд 4 миллион шахуу гектар талмайһаа жэлдээ 2 дахин ургаса хуряадаг юм. Тэрэнэй хахадынь Россин Федерацида хүртэнэ. Украинада, Молдавида, Закавказида Дунда Азида жэлдээ 2 дахин тарилга урданшье хэдэг байһан.

Ажахынуудта хүгжэдэг шэпэ техникэ, ехэ хэмжээнэй минеральна үтэгжүүлгэ иимэ севооборотуудые бүри үргэдхэхэ арга боломжо хангана. Жэлдээ хоёр дахин тарилга хэхэ зононуудые үргэдхэхэ дурадхалнууд зүблөөн дээрэ тодорхойлогдоо.

А. С. Пушкинай нэрэмжэтэ уран зурагай искусствын музейн эрдэмтэдэй совет 1968 оной археологическа малталгануудай дүнгүүдые зүбшэн хэлсэхэнь. Үнинэй скульптуранууд болон эртэ урда сагай хашарһан мүнгэ суглууһан энэ музей хэзээ нэгэтэ городууд ба һууринуудай байһан газарнуудые шэнжэлхэ экспедици жэл бүри эльгээдэг юм.

«Отечество» гэжэ үхибүүдэй уран зурагай творчествын бүхэроссин түрүүшын выставкэ совет үхибүүдые гоё һайханда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ шухала ушар боложо үгэхэ. Һонирхолтой, элдэб янзын тематикатай зохёол бүтээлнүүдые 3 мянга гаран үхибүүд эльгээгээ. Искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй түб байшангай залнууд соо үхибүүдэй бүтээлнүүд дэлгээгдээ. Россин Федерациин республиканууд, хизаарнууд болон областьнуудай һурагшадай уһан ба тоһон шэрээр зураһан бүтээлнүүд эндэ бии.

ЧССР-эй Федеральна правительствын Түрүүлэгшэ О. Черник Москва ерэбэ

Чехословакиин Социалис Республикын Федеральна правительствын Түрүүлэгшэ Олдржих Черник мартын 13-да Москва айлшалан ерээ. Тэрээнтэй хамта ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Вацлав Валеш, ЧССР-эй түсэблэлгын министр Франтишек Власак, ЧССР-эй түсэблэлгын министрэй орлогшо Зденек Шеднвый болон бусад тушаалтад ерэлсээ.

(ТАСС).

КОММУНИСТ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

ӨӨРЫН ЭТИГЭЛ— ЗОНОЙ НАЙДАЛ

ЭТИГЭЛ! Намда яахадаа тудаха болобоб. Хүнһөө үлүү ажаллажа байна гээшэ гүб? Ажал... Ажалгүй хүн байдаггүй. Харюусалгатай хүдэлмэридэ ябаа хадаа, хэншье һаа тэрээндэ эзэн болохо, харюусаха уялгатай...

Даша-Цырен сэдьхэлдээ олон юумэ шэбшэнэ.

— Та, партиин гэшүүндэ кандидат ябахадаа, манай этигэлые хангаба гээшэт,— гээд, совхозойнгоо парткомой секретариин хэлэхэдэ, ахалагша хонишон дахин бодолгодо абтана.

Ажалайнгаа нэгэ сүлөөтэй сагта стол дээрээ саарһа гаргаад, «намайе партиин гэшүүндэ абыт!» гэжэ мэдүүлгэ партийна эхин организацида бэшэжэ байхадаа, Даша-Цырен һанаа амархан байгаагүй. Коммунист! Тэрэнэй нэрэ хүндэ ехэ. Зоной дунда бэеэ харуулха хэрэгтэй, жэшээтэ ажалшан байхынгаа хажуугаар партийна даабарине эрхимээр дүүргэхэ, зон нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй ябаха ёһотой ха юм. Теэд коммунистын энэ үүргые саашадаа хэр бэелүүлжэ шадаха аабиб гэжэ бодолгото болоходоо, Даша-Цырен урданайнгаа ябадал тухай эжэлүүдгүй һанана.

Арбаад жэлэй саада тээ тэрэ хонин ажалда ороо һэн. Совхозой хонин һүрэг олошоржо, ажалша хүнүүд хэрэгтэй болоһон байбо. Тиихэдэнь нүхэр Доржиев «иамда муушье хонид һаа хамаагүй, түлгэнүүдшье байбалнь ондо оруулжа шадахаб» гэһэн хүсэлтэйгөөр отделениингээ хүтэлбэрилэгшэдтэ хандаһан бэлэй.

...Үбэлэй шэмэрүүн хүйтэн саг. Үбһэ тэжээл хоморлдожо байһан үе. Теэд яахабши! Түлгэнүүдшье һаань тобир тарганаар ондо оруулха хэрэгтэй ха юм. Байһан тэжээлынь арьбалха, зүбөөр хубаарилха шухала. Имэл байдалда Даша-Цырен Доржиевич Доржиев түрүүшын бэрхэшээлнүүдтэй ушараа. Тиигээшье һаа, хажуудань найдамтай туһалагша байгаа. Дашилсама һамганиинь хүдэлөө. Совхозой нэгэ отара даажа абаад, өөрөө эзэн боложо, хани нүхэртөө найдалсажа байхадань, ажал хэрэгынь урагшатай байгаа. Тиимэшье һаа, анхан дээрээ ямар ажал хүнгэноор бүтэгшэ һэм. Отарадань хэгдэхэ юумэн захагүй шэнги үзэгдэхэ. Үбһэнэй хоморто туранхай муу хонидоо илгажа эдеэлүүлэгшэ һэн. Ниитын һүрэг хаража байгаад, нэгэшье толгой гарзада оруулжа болохогүй.

Ганса түлгэшье гарзалбал, хүнэй хэжэ байһан ажалда гай тодхор ушаруулдаг гэжэ Даша-Цырен үдэр бүхэндэ шэбшэжэ ябаба. Мал ажал дээрэ байхада, жэлэй дүрбэн сагта илгаа байдаггүй. Үбэлжэлгын үнгэрхэдэ хабарай хагсуу хүйтэн ушарха, зунай аяма халуун үдэрнүүд угтагдаха. Юумэндэ зоримгойгоор, нэтэрүүгээр лэ ажалладаг хадаа Даша-Цырен эрье хонидые хаража, гурбан үбэлжэлгые һайнаар дабажа гараһан юм.

Тиигээд байхадань, нэгэтэ совхозой директор Цырен-Даша Доржиевич Доржиев ахалагша хонишонтой уулзаад:

— Ши энэ отарынгаа хонидые ондоо хүндэ даалгаад, эхэ хонидые харууһалдаг болоходошни яахаб,— гээд хандаба.

Директорэй аали намдуугаар хэлэһэн үгэнь Даша-Цыренэй һанаанһаа гарадаггүй. Магад тэрэ һайн ажалшадтаа үшөө ехэ харюусалга даалгаха бодолтой ябаа аалам? Зүгөөр эхэ хонидые даажа абахада, хүдэлмэринь бүришье ехэ, харюусалгатай байдаг. Гансал бэлшээри хараад гү, али хонидоо эдеэлүүлээд байха хэрэг бэшэ ха юм. Эхэ хонидые саг соонь урэжүүлхэ хэрэгтэй, хурьгадыень гарзада оруулангүйгөөр томо болгохо, түлжүүлхэ шухала. «Хайшан гээд гэр бүлөөрөө имэ хүндэ уялга даажа абаад, ажалайнгаа урда орохобиб» гэжэ Даша-Цырен хэды бодоошье һаа, директорэйнгээ хэлэһэн үгэһөө гаража шадабагүй.

Тиигээд лэ Даша-Цырен Доржиев эхэ хонин дээрэ орожо, гурбан жэлһээ үлүү ажаллаад байхадаа, КПСС-эй гэшүүндэ кандидат боложо ороһон юм. Жэлһээ үлүү болзорто өөрынгөө оролдолго үүсхэлээр партийна организациингаа, коммунистнуудайнгаа этигэл найдабарине харюулжа, партиин гэшүүндэ зуурлалагдаа һэн.

Эрье хонидые хэдэн жэлэй туршада хаража байһан нүхэр Доржиев багахан хэрэг бүтээгээгүй. Хүн гээшэ түрэхэһөө хамаг ажалай орёо оньһые мэдэдэг бэшэ, харин һургаал абажа, һай мууе хаража, ой ухаандаа шэбшэжэ, тобшолол хэжэ һурадаг. Артист болохо хүн сценэдэ гаража, зоной урда бэеэ харуулхынгаа урда хэды бэрхэшээл дабадаг гээшэб! Тэрээндэл адли Даша-Цырен хонишон боложо, өөрынгөө мэргэжэлдэ дүршэтэрөө халуун хүйтэние һайса үзөө. Мүнөө «Одон» совхозойнгоо түрүү хонишодой нэгэн болонхой.

...Февралиин һүүл һэн. Үглөөнэй хүйтэн жабар амилна. Шэнэһэтэ тосхоной зүүн хаяада байдаг отарын хонишод амаржа һууха сүлөөгүй. Даша-Цырен үүр хираагаар боложо, хонидоо эрьежэ хараһанһаа хойшо хэды юумэ хээ даа. Нарай хурьгад һүни үдэргүй олошоржол байна. Дашилсамын һамганиинь үбһэнэйнгөө хашаа соо тухагүй хүдэлнэ. Хонидтоо үбһэ асалжа хаяна.

— Январь һара соо зарим үдэрнүүдтэ 40—50 хурьга толожо байгаабди. Мүнөөшни хурьгалнай эхэеэ олодог боложо, ажалнай бага болоо гээшэ,— гээд, ахалагша хонишон дарууханаар хөөрэнэ.

Даша-Цырен гэртээ оробо. Столойнгоо һугалга соонһоо грамотануудые гаргажа харуулна. Аймагай Советэй депутат ябаһан тухайгаа хөөрэнэ. 1965 ондо «Республикын эрхим хонишон» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртөө. Нёдондо ВДНХ-гай бронзо медаляар шагнагдаа. Эдэнь коммунистын һайн жэшээе харуулна ха юм. Нүхэр Доржиев хонин ажал дээрэ олон жэл удаа дараалан хүдэлжэ, партиин зэргэдэ жагсаа. Ахалагша хонишон блокнот соонһоо олон тэмдэглэлнүүдые харуулна, хуудаһануудыень ираха бүреэ ондо ондоо тоонуудые дурдана: «98, 102, 107, 105, 103, 110» — һүүлэй зургаан жэл соо алдалгүй зуун эхэ хонин бүриһөө эды хурьгад абтажа, түлжүүлэгдэһэн байна. Жэл бүхэндэ нэгэ томохон отара ниитын һүрэгтэ табигдана ха юм.

Ахалагша хонишон, коммунист Доржиев мүнөө жэлдэ баһал зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа дээшэ хурьгадые абаха хүсэлтэйгөөр ажаллажа байна. Энээндэнь найдахаар. Юуб гэхэдэ, үнэн сэдьхэлээ табижа хүдэлдэг хүн амжалта туйладаг. Өөрөө өөрынгөө ажалда этигээд ябахадаа, зоной найдалые хангана гээшэл!

...Ши, урагшаа алхалнаш. Дабшанаш. Уула бэлэхэнээр дабагдадаггүй юм. Энэ ушарые мэдэхэ хэрэгтэй. Магад шинии бүтээхэ юумые ондоо хүн хэжэ байгаа аалам! Тиигээ һаань, зогсоод гэдэргээ хара. Божо үзэ. Коммунистнууд орёо бэрхэ харгыгаар урагшаа дабшадаг. Хододоо түрүү зэргэдэ жагсадаг. Үсэгэлдэрэйшни туйлалта шинии һанаае амарааха ёһогүй. Имэл һаналтай ябаа һаа, зориһондоо хүрэхэл байхаш!

Т. ГАРМАЕВ.
манай корр.

Мухар-Шэбэр.

Республикын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ асуудал зүбшэн хэлсэхэ ...
2-дохи зүблөө угтуулан.

БАЙГАЛ ШАДАРХИ ОЙ МОДО ГАМТАЙГААР ХЭРЭГ...

Үргэн ниитэ арад зон Байгал далайн хуби заяагаар, тэрэнэй баялигуудаар ехэтэ һонирходог. Тиимэһээ далай шадархи байгаалиин баялигуудые, тусхайлбал, ой модые зүбөөр хэрэглэхэ асуудал ехэ шухала болонхой. Мэргэжэлтэд, эрдэмтэд, уран зураашад, үйлэдбэриин хүдэлмэрилэгшэдэй бэшэг, дурадхалнууд түбэй, мүн нютагай газетэнүүдтэ хэблэгдээ. Байгалай эрье шадар целлюлозно заводуудые барижа байһан, эндэхи ой модые хэрэглэжэ эхилһэн ушар тэдэнэй һанаа сэдьхэл зобоожо байна. Тиихэдээ Байгал шадархи байгаалиие хамгаалха, эндэхи баялиг гамтайгаар, зүбөөр хэрэглэхэ тухай асуудал табигдаа.

Тусхай экспедици Байгал шадарай район шэнжэлһэн байна. Тус районой баялигуудай хэр зүбөөр хэрэглэгдэдэг, тэдэниие хамгаалха талаар юунэй хэгдэхэ ёһотой байһые экспедици тодорхойлоо. Байгал шадархи байгаалиин баялигуудые хамгаалха, ашагтай һайнаар хэрэглэхэ асуудалда СССР-эй Министрнүүдэй Советэй энэ жэлэй январь һарада абаһан тогтоол зорюулагдана. Тиимэһээ Байгал далайда хоро хэхэгүйгөөр, далай, тэрэнэй оршон байдалдахи баялигуудые хамгаалхаар ой модоной ажахы эмхидхэхэ асуудал табигдана.

Эдэ асуудалнууд зүблөөнэй ой модоной промышленностиин, ой модоной ажахын секцидэ зүбшэн хэлсэгдэхэ. Түрүүшын зүблөөндэ имэ секци үгы байгаа, имэ асуудал ёһотой һайнаар табигдаашьегүй һэн. Саашадаа республикын ой модоной промышленностиие хүгжөөхэ гол шэглэл хараалагдажа байна. Ой модые гамтайгаар отолхо, гарадаг хаягдаһа дууһан хэрэглэхэ гээшэ гол шэглэл болонхой. Энэ асуудал юундэ имэ шухалаб гэхэдэ, байгаалиин баялиг зарим ушарта хайра гамгүйгөөр хэрэглэгдэнэ. Хэрэгсэлэй модоной үлэгдэлһөө хайрсагуудай хабтагай, барилгын жэжэ хэрэгсэл бүтээхэ, модоной дабирхай абаха гэхэ мэтэ үйлэдбэри эрхилэгдэхэ юм.

Мүнөө бэлэдхэгдэжэ байһан модоной горитой хубинь хаядаһан боложо, тайга соо, харгы замай хажуу тээ үлэдэг гээшэ. Тодорхойлходо хоёр миллион кубометр шахуу модон жэл бүхэндэ хэрэглэгдэнгүй, хаядаһан боложо, үмхиржэ хэбтэдэг. Энэ дутагдалые усадхахын тула модо бэлэдхэлгэ комплексно аргаар эрхилхэ асуудал шиидхэхэ, капитальна һомололго үргэдхэхэ, барилгын индустри хүгжөөхэ хэрэгтэй болоно.

Республикын леспромхозууд модье тэрэ зандань ашажа, хэрэглэгшэдтэнь сэхэ эльгээхэ түрүү технологи хэрэглэгдэнэ. Саашадаа энэ технологи хаа хаанагүй үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэхэ юм. Ойрын сагта шиидхэгдэхэ ёһотой үшөө нэгэ асуудал юуб гэхэдэ, ой модоной промышленностиин техническэ бааза хүгжөөхэ, үйлэдбэриин фонднуудые ашагтайгаар хэрэглэхэ болоно.

Байгал шадархи байгаалиин баялигуудые зүбөөр, гамтайгаар хэрэглэхын тула модо хю... журам баталха хэрэгтэ... модо бэлэдхэлгэ саашад... хо, 1971 ондо 1.7 ми... хэмжээтэйгээр отолог... целлюлозно заводуу... хэрэгтэй болохо. Тэ... хангахын тула респу... болон зүүн зүгэй рай... бэлэдхэжэ эхилхэ хэр... оронойнгоо ондоо рай... шэрэжэ зөөрхэ болоно... Байгалай заводто мод... зүгэй районуудһаа ас...

Байгал далай шадар... баялигууд ехэ удха... рээние ашагтай һай... хамгаалха шухала. Ти... үйлэдбэрилгын хүсэн... хын тула ой модо зү... асуудал табигдана.

К. БОР...
СССР-эй Наукану...
демиин Сибириин ...
Буряадай филиа...
худэл...

ГЭЭГДЭЖЭ ЯБАА ҺАЛБАРИ

һүүлэй арбан жэлэй туршада республика доторнай машина бүтээлгэ, металл болбосоруулга ехээр хүгжөөгдэһэн байна. Прибор бүтээлгын, электротехническэ һалбари байгуулагдаа, техническэ заһабари хэдэг предприятинууд үргэдхэгдөө. Эдэ һалбаринууд республикын промышленна үйлэдбэриин 23 процентые, Зүүн Сибириин экономическа районой машина бүтээлгын продукциин 15 процентые эзэлнэ гээшэ.

Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ тухай түрүүшын зүблөөнэй дурадхалнуудай заримайнь дүүргэгдээгүй байһаар. Машина бүтээлгэ болон металл болбосоруулгада шухала хэрэгтэй инструмент, хэрэгсэлнүүд, ондоошье материалнууд ехээр дуталдажа, промышленностиин шухала энэ һалбари хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ һаад ушаруулагдана. Инструментальна, шудхалгын-механическэ, электролампова гэхэ мэтэ үйлэдбэри байгуулагдаагүй зандаа.

Тиимэһээ энэ һалбари ашагтай һайнаар хүгжөөгдэнэгүй, арадай ажахын эрилтэ хангагданагүй. Энэ эрилтэ дүүргэхын тула бүхы хэрэгсэл, инструментнүүдэй 85—95 процентынь ондоо тээһээ асарагдаһаар.

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин экономикын институдай хүдэлмэрилэгшэд тусхай шэнжэлгэ хэһэн байна. Тиихэдээ Зүүн Сибириин машина бүтээлгын үйлэдбэриин продукциин хэмжээн Ураалтай сасуулхада 5,6 дахин, Баруун Сибирьтэй сасуулхада 2,8 дахин, Казахстан болон Дунда Азитай сасуулхада 2,5 дахин, Алас-Дурна зүгэйхиһөө 1,2 дахин бага байһаниинь тодорһон юм. Зүүн Сибириин машина бүтээлгын һалбари тусхай шэглэл үгы байһаар.

Машина бүтээлгын һалбари хүгжөөлгэдэ горитой дутагдал бии. Тэрэнэй горитой хубиие, тусхайлбал, 45,7 процентые заһабариин үйлэдбэри эзэлнэ. Харин заһабари хэдэг предприятинуудые хүгжэнги баазатай, хэрэгтэй гол фонднуудтай, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлнэ гэхын аргагүй.

Зүүн Сибирьтэ, тэрэ тоодо манай республика дотор, машина бүтээлгын һалбари һайнаар хүгжөөхэ асуудал шиидхэгдээгүй гэжэ тэмдэглэхээр. Эдэ предприятинууд ехэнхидээ түбэй болон томо городуудта байгуулагданхай. Багашаг городууд, хүдэлмэришэнэй ажаһуудаг тосхонуудта машина бүтээлгын предприяти үгы. Тиимэһээ ерэхэ арбан жэлэй (1971—1980 онууд) туршада Зүүн Сибириин, тэрэ тоодо Буряадай АССР-эй, машина бүтээлгын һалбари хүгжөөхэдөө, тэрэниие зүбөөр хубаарилаад эмхидхэхэ асуудал түрүүшын ээлжээндэ шиидхэхэ хэрэгтэй болоно. Тиихэдээ республика дотор хүдэлжэ байгаа станок бүтээлгын, инструментальна заводуудай үндэһэ һуури дээрэ тэрэниие байгуулха шухала.

Бага городууд болон хүдэлмэришэдэй ажаһуудаг һууриин газарнуудай ажалай нөөсэ хүсэ хэрэглэхээр эдэ предприятинуудые эмхидхэн байгуулха хэрэгтэй. Тиихэтэй хамта Байгал шадархи районуудай машина бүтээлгын һалбариин гээгдэлые, дутагдалые усадхаха. Буряадай АССР-эй болон Шэтын областиин машина бүтээлгын һалбарине булюу түргэнөөр хүгжөөхэ арга боломжо хараалха шухала.

Арадай ажахыда научно-техническэ дэбжэлтэ туйлаха эрилтын табигдаад байһан мүнөө үедэ машина бүтээлгын һалбарине хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэй. И... бүтээлгые, электроте... мышленностиие хүгж... хоорондын машина б... лекс байгуулха шухал... дэһэ һуури дээрэ Зүү... лон Буряадай АССР-э... гын хүсэнүүдые түрг... арга боломжо хангаха.

Машина бүтээлгын... соруулгын секциин з... асуудалнууд ехэ у... орёо юм. Союзай ма... министерство болон... Зүүн Сибириин эко... ной Түсэблэлгын ко... лэгшэд, республикы... лэгшэд секциин хүд... далсаха байна. Секци... сэһэн асуудалнууд, т... абаһан зүбшэл заабар... халнууд Зүүн Сибир... АССР-эй машина бүт... болбосоруулгын һал... рээтайгаар хүгжөөхэ... да абтаха болоно.

С...

Улаан-Үдын...
заводой...

Улаан-Үдын шэлэй заводто үргэн хэрэглэлэй зүйлнүүдые бүтээн гаргаха участок бии болгогдонхой. Эндэ бүтээгдэдэг журнал табиха столнууд арад зоной дунда ехэ эрилтэтэй болоһон байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн Валентина Серенова журнал табиха стол суглуулжа байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Хүдөөһөө ерэһэн бэшэгүүдэй шэнжэлэл

ХЭҺЭН АЖАЛАЙНГАА ЗЭРГЭЭР

Сагаа һара барагдаха болобо. Энэ үедэ малшад болон хонишод бии байгаа арга боломжонуудаа тоолоно байна. Ногооной бултайха саг үшөө үды. Мүнөө жэлдэ үбэлэй хүйтэнэй шанга байһан дээрэһээ үбһэ тэжээл яһала ходороо. Тиигэбэшье һаань, нютаг нютагай хонишод абаһан хурьгадаа гарзалуулангүй түлжүүлхые оролдоно. Мүнөө эртын түл абалга дүүрэжэ байнхай. Республикымнай олохон хонишод 100 эхэ хонин бүриһөө 90—100 хурьга абаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлнэ. Эдэнэр нигэжэ оролдон ажаллаһанайнгаа зэргээр амжалта туйлана. Эдэ бүгэдэ республика доторнай хонишодой дунда социалис мүрысөөнэй үргэнөөр дэлгэрһые гэршэлнэ.

Хүдөө бэшэгшэднай хаа хаанаһаа хонишодой хайшан гэжэ ажаллажа байһые үдэр бүри дамжуулжал байдаг. Жэшээлхэдэ, хадалиг Аха нютагһаа **С. Я. Дмитриев П. Д. Жужаев** хоёр нигэжэ бэшэнэ:

— Аймагай «Коммунизм» колхозой дүршэлтэй хонишон Е. С. Мунконова даажа абаһан 280 эхэ хонинһоо 250 гаран хурьга абаад түлжүүлжэ байна. Үшөө намар байхада хонидой отарада тэжээлэй кухниин барилгаһан дээрэһээ эндэхи хони, хурьгадта элдэб янзын тэжээл угтэнэ. Тиимэһээ хонидынь үбэлэй хүйтэндэ хүшэ тамираа алдаагүй, хурьгадынь мандагар томонууд болонхой.

Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ колхозой нэгэдэхи бригадын хонишодой түл абалгаяа хэр үнгэргэжэ байһан тухай **Д. Дугаров** бэшэһэн байна.

— «Одон» совхозой гурбадахи отделениин хонишод энэ жэлдэ 2945 хурьга түлжүүлхэ уялгаяа амжалтатай бэелүүлнэ. Аймагай суута хонишон Даша-Цырен Доржиев 450 гаран хурьга абаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлнэ. Хонишод Дашанима Будаев, Цыбикжап Жапов, Мария Батуева гэгшэдэй отарада 100 эхэ хонин бүриһөө 85—90 хурьган абтаа. Нигэжэ отделениин хонишод 2500 гаран хурьга абаад, элүүр һайнаар түлжүүлжэ байнхай,— гэжэ Мухар-Шэбэрһээ хүдөө бэшэгшэ **Д. Лопилов** мэдээсэнэ.

Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой нэгэдэхи отделениин ахалагша хонишод М. Мангалов, Н. Еремеев, Г-Б. Гынденов гэгшэд В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулжа үндэр уялгануудые абаад, амжалтатайгаар бэелүүлжэ байһан тухай Хэжэнгэ нютагһаа **Р. Мункуев** бэшэнэ.

«Бэшүүрэй таряашан» газетын хүдэлмэрилэгшэ **В. Борисов** редакцидамнай ходо бэшэжэ байдаг. Энэ нүхэр бэшэгээ Бэшүүрэй совхозой Дабаатын хонишодой ажалда зорюулаа.

Бэшэг дотор ко... сей Батуев О... хоёрой мүрыс... дэгдэнэ. Зэ... «Коммунизм» ... загатын отдел... хонишон Влад... Жапов нёдондо ... нин бүриһөө 95 ... жүүлһэн, хонин ... килограмм нооһо... байна. Нүхэр Цы... лэнгын аймагай К... нэрэмжэтэ колхоз... үүсхэлые дэмжэж... хиһоо дутуугүй ол... абаа. Эдэ бүгэдые... вай бэшэг соонһоо ... бди.

Баргажанай айм... нютагай суута хо... Гармаев тухай С. ... шэһэн байна. Бур... нишод нүхэр Гар... хэл гээшэ. Тиихэ... **Доржи Мункуев, Б. Аюшеев** гэгш... ажал тухай дэлг... шээ.

Эртын түл аба... Урин дулаан бол... оройн түл абаха... ерэхэнь.

Хүдөө бэшэгшэд... дой ажал тухай хэ... ха аабза гэжэ най...

СҮЛӨӨРЭЛГЫН ТЭМСЭЛДЭ ПРОЛЕТАРИАДАЙ, ТАРЯАШАДАЙ ДҮҮРГЭ...

Баруун Африкын эрье дээрэһээ бэшыхан бэшэг Москвагай «Ази ба Африка» гэжэ журналай редакцида нэгэтэ абтаһан байгаа. Тэрэнэй автор, колониальна ёһо гуримда эсэргүү хүдэлөөндэ хабаададаг залуу хүн нигэжэ бэшэнхэй:

— «Империалистнууд маанадые харанхы балар байлгаха гэжэ олон жэлэй туршада соо али бүхы аргаар һэтэлэг байһан... Бидэнэй, африкынхидэй, үнэн ушар байдалые мэдэдэг болоһоо эдэ гэмтэд яахадаа айдаг байгааб гэжэ ойлгообди. Мүнөө маанадые хүдхүүлжэ, маргуулжа шадахагүй... Африкан арадуудай агууехэ хани В. И. Ленин тэдэ алууршад ба дээрмэшэдтэ эсэргүү тон шанга сохилто хэжэ, болото удхыень тодоор элиршэлэн харуулаа».

Ази, Африкын, Латинн Америкын элдэб оронууд дотор империализмда эсэргүүсэн тэмсэгшэд национальна ба социальна сүлөөрэлгын эгээн лэ шухала асуудалнуудта ленинскэ зохёолнуудһаа гүнзэгы удхатай харюунуудые оложо абана. Энэнь яһала ойлгосотой. Национально-колониальна асуудалай теориие тодорхойлон гаргалгада Ленин элитэ ехэ хубитаяа оруулалсаһан байна. Тиихэдэ национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ хүдэлмэришэн ангиин ба таряашадай дүүргэдэг үүргэ тухай Ленинэй һургаал тусгаар удха шанартай.

* *

...1908 оной хэсүү бэрхэтэй жэл. ородой түрүүшын революциин сухариһан хүсэнүүдтэ Россиин хаанта засагай шэрүүн шангаар добтолжо байһан жэл ябажа байгаа бэлэй. Тиигэбэшье һаань, Ленин, тэрэнэй тала баригшад хаанта засагтай шангаар дайлалда дайлалдаһаар сухарилга эмхидхэхэлээ, политическэ ба ангиин шэнэ тулалдаанууд тухай бодомжолдог байһан. «Дэлхэйн политикадахи дүлэгэмэ материал» гэжэ, революционно хэрэгтэ этигэл түгэлдэрөөр бэшэгдэһэн Ленинэй статья большевигүүдэй «Пролетарий» газетэдэ 1908 оной июль соо толилогдоһон байгаа. Тус статья удангүй бүхы дэлхэй дээрэ суурхаһан, мэдэрэгдэһэн юм.

Индиин, Азиин бусад оронуудай пролетариадай колониальна гуримда эсэргүүсэн бодолгын улам үргэдэжэ байһые энэ статья соогоо согсолходоо, Ленин нимэ тусгаар шухала удха шанартай тобшолол хээ һэн: «Европын ушар ёһо мэдэдэг хүдэлмэришэндэ азиат нүхэдүүд бии болонхой, эдэ нүхэдэй тоо үдэрһөө байтагай, час бүри олон боложол байха». Колониальна политикада арадуудай улам ехээр эсэргүүсэжэ байһан ушар дарлагшадта эсэргүү илалта түгэс тэмсэлдэ Азиин хэдэ миллион, хэдэн арбаад миллион пролетаринарые хатуужуулха байха гэжэ Ленин онсолон тэмдэглээ һэн.

Ленинэй энэ заабариин тон зүб байһыень колониальна ба дулдыданги оронуудтахи империализмда эсэргүү хүдэлөөнэй саашанхи бүхы хүгжэлтэ бүрин лаблажа үгөө. Эдэ оронуудта пролетариат урган гаража, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй зэргэдэхи эгээн лэ шууд сэхэ, ушар ёһо һайн мэдэдэг, революционно хүсэниинь болоо. Национально-сүлөөрэлгын революциин хүтэлбэрилхы хүсэниинь хүдэлмэришэн ангиин боложо шадаагүйшье оронуудта колонизаторнуудтай тэмсэлэй гол хүшэр хүндыень хүдэлмэришэд өөһэдтөө даажа гарадаг байһан. Империализмда эсэргүү эгээн горитой ябуулганууды имагтал хүдэлмэришэн анги олонхи ушарта үүсхэдэг байгаа бшуу. 1945 оной һүүл ба 1946 оной эхин үеэр Бомбейн, Калькуттын, Канпурай, Гвалиорай, Делиин, Мирудай пролетариадай империализмда эсэргүү ехэ тэмсэлые һанаад үзыт. Энээнһээ уламжалан, 1946 оной февральда англо-энэдхэг флодой морягуудай восстани болоо бэлэй. Энэ восстани Индидэхи Англиин эзэмдэлгын гуримые үндэһөөрнь доһолгоо.

Политическэ бэеэ даанхай байдал туйлаһанай һүүлээр экономическэ талаараа бэеэ даадаг болохын социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэхэ шэнэ зорилгонууд хүгжэжэ эхилһэн оронуудай хүдэлмэришэн ангиин үмэнэ табигдана. Ленинскэ онол арга «гурбадахи дэлхэйн» оронуудай хүдэлмэришэн ангиин тэмсэлэй ямар шэнэ шэглэл ба үзэгдэлнүүдые элирхэйлхэ арга олгоноб?

Дурсагдагша хүгжэлтын эгээн лэ онсо өөрэ шэнжэнүүдэй нэгэн гэбэл, мүнөөнэй пролетариадай тоо угаа түргэнөөр олон болоно. 1968 он хүрэтэр хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай тоо Азида 105 шахуу миллион, Африкада 20 миллион, Латинн Америкэдэ 50 миллион болоһон байха юм. Дайнай урда тээхи үетэй сасуулбал, «гурбадахи дэлхэйн» оронуудтахи хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай ниитэ тоо 2,5 дахин тухай олон болоо. Хүгжэжэ эхилһэн оронуудай наһа гүйсэһэн зоной гурбанай нэгэ хуби шахуунь хүдэлмэришэд, алба хаагшад юм.

Экономическа, политическэ тэмсэлэй үедэ пролетариадай ангиингаа ушар ёһо мэдэлгэнь, эдэбхи хэшээлынь шууд ургана, империализмда эсэргүү ба түрүү үзэл баримталдаг бусад хүсэнүүдтэй нэгэдэл бэелүүлхэ шэнэ түхэл маягууд бүри эдэбхитэйгээр бэдэрэгдэнэ. Тус тус оронной бэеэ абанги байлгаһаа гү, али эзэрхэг түримхэй бүлэгүүдтэ оролгоһоо, түрүү хүсэнүүдэй гү, али империалис хархис этэгээдүүдэй тала баридаг хүсэнүүдэй засагаа барижа байлгаһаа, мүн бусадһаа дулдыдан, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй зорилгонууд ондо ондоошогууд байдагынь ойлгосотой.

Хүдэлмэришэн анги национальна засаг түрын түрүү бодолто хэмжээ ябуулгануудые дэмжэхэтэеэ хамта, дотоодын ба уласхоорондын хархис этэгээдүүдтэ эсэргүүсэн, бусад демократическа хүсэнүүдтэй сугтаа эсэшэ сусашагүй тэмсэдэг. Хүдэлмэришэн анги экономическа ашаг туһа харалсахатаяа хамта, демократиин, эб найрамдалай, социальна дэбжэлтын түлөө, тайлбарилан хэлэбэл, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй бусад бүхы отрядуудай шухала эрилтэнүүдтэ хамаатай ниитэ национальна үргэн ехэ зорилгонуудай түлөө тэмсэдэг. Хүдэлмэришэн ангиин дүүргэдэг үүргын улам дээшэлжэл байдагынь мүнөө үедэ капиталисбэшэ замаар хүгжэжэ байгаа оронуудай байдалһаа илангаяа эли тодоор харагдана. Бирмэ, ОАР, Алжир, Сири гэхэ зэргын оронуудтахи түрүү үзэл баримталдаг революционно-демократическа засаг түрэ хүдэлмэришэн ангиин ашаар гүрэнэй засагай социальна үндэһэ һуури үргэдхэхые, экономико хүтэлбэрилгэдэ ажалшадаа хабаадуулхые, хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай ажаһуудалай, ажалай эрхэ байдал һайжаруулхые, профсоюзуудай дүүргэдэг үүргэ дээшэлүүлхые эрмэлзэнэ.

Жэшээнь, ОАР-та 7 часай хүдэлмэриин үдэр (урдань 12—14 час соо үргэлжэлдэг байгаа), промышленна хүдэлмэришэдэй салин хүлһэнэй эгээн доодо захын хэмжээн, ажал хэжэ шадахаяа болиһон, үбшэлһэн хүнүүдтэ тэдхэмжэ үзүүлхэ гэхэ мэтэ хуулинууд оронной түүхэдэ анха түрүүшынхеэ баталан абтанхай. Бүхы политическэ ба гүрэнэй зургаанууудта, тэрэ тоодо оронной Национальна суглаанда, хүдэлмэришэд болон таряашадта нилээд олон һуури үгтэдэг юм. Хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай аша туһа хараһан бусадшье хэмжээнүүд абтанхай. Имэ хэмжээнүүд Алжирта, Бирмэдэ, Сиридэ, түрүү үзэлтэй хүсэнүүдэй засагаа барижа байһан бусад оронуудта абтажа эхилээ.

Национально-сүлөө... дэ хүдэлмэришэн а... габьяа, амжаһан ту... ехэ, гэбэшье «гурба... хүдэлмэришэнэй хү... колониальна гуримай... хойшолон үзэгдэдэг ... ниинуудай промышле... зорюута һаатуулха ... лис политика бии б... риалай саашадаа оло... дэн арбаад жэлээр у... на бшуу. Тиимэһээ ... лоһон пролетариат зү... туужал багатай бай... рэнэй зарим түлөө... ашаг харадаг үзэлө... үг гарбалай, үндэһэ... лис аша туһаяа хара... но-сүлөөрэлгын тэмсэ... политическэ аша ту... тоолодог байна.

«Гурбадахи дэлхэй... хүдэлмэришэнэй хүдэ... ниальна гуримай хүш... дые зайсуулхын тула ... хүсэлэл оролдолго хэ... Национально-сүлөөрэл... интернациональна нэг... үзэл сурталаар хүдэ... элдэб отрядуудай ... һаа, болохо ёһоороо ...

...ОРЫН ХҮНҮҮД ТУХАЙ

ШЭЖЭМ УТАҺАНАЙ ШЭНХИНЭЭН

ЗУРАГЛАЛ

...ДАШЫН БОРО хараанаар ...һэн хара һалхин үүрэй ... сайрахатай хамта арайл ... номгорбо. Тиигэбэшье те... баханануудай түмэр ута... тиимэ шалаатайгаар ..., үни хада һэриһэн Гар... ...новичай сэдьхэлые хи... байһандал зобоохо юм.

... тэн болотор энэ һал... ...мсээ һэм. Амаржа ун... байна» гээд һанаагаа ...шье, үргэһэ нойрнь ...гүй. Үнөөхи түмэр утаһа... зайра гүйлгэ эрижэ бай... гунгинэһэн зандаа. Янги... ...тэнэй гү, али хара һал... ...ргоороо галзууржа за..., Гарма Лубсанович һа... ...эхэтэ зободог. Хаанашьеб ...эр утаһан таһараа, теле... бахана унаа гэһэн сошор... ...еео дуулахадаа, связист... туха сүлөөгүй юумэеэ тү..., гансаараа гү, али бригэ... хүбүүдые дахуулжа гара... ...эрхүү ушарнууд тохёол... байдаг шуу. «Байгаа юм ...гдаха бэшэ гү даа!» ...наа амарханаар хан..., харин бүхы дутагдал... тэрэ дары усадхахые ...дог. Тиимэһээ мүнөөшье ...аа һэмээхэн бодоод, гэрэй ... хойто буланда түхеэрэг... телефондо ошожо хонходо..., Инзагатын коммутатор... ...даха юумэн байбагүй.

...а Лубсанович бушуухан ..., зэр зэмсэгээ хүм-хам ..., морндой байра тээшэ гэш... Морндой байра ерэхэдэнь, ...гой отделениие эрхилэгшэ

үни хада иишэ ерэнхэй, бригадынгаа хүбүүдтэ даабари үгэжэ сүлөөгүй байба. Гарма Лубсановичай орохотой хамта:

— Үнөөхи телефомнай баһа эбдэршоо хаш. Хониной отара хонходохо гэхэдэм, Инзагатымнай коммутатор яашье харюусанагүй. — гэжэ отделениие эрхилэгшэ мэдүүлбэ.

— Хари, өөрөө һайн мэдэжэ байнаб. Байза, яаха болоно гэжэ шэбшибди,— гэжэ Гарма Лубсанович хандаба.

— Юу, яаха гэжэ? Бушуу түргэн заһаха хэрэгтэй. Телефонгүй байха гээшэмнай... Урдань хайшан гэжэ байгаа юм, юрэдөө. Гайхажа баранагүйб. Гүүртэ, отара дээрэ юунэйшье боложо байһыень тэрэ дары мэдэхэгүйш,—гэжэ эрхилэгшэ мэгдэнги дуугарба.

— Заһахыень заһана аабзаб, монтёроор түрүүшынхеэ хүдэлнэ бэшэ бшууб. Харин нэгэ туһалагшые үгэлсөө һаа яахабта. Үбдэг тулама саһан соогуур гансаараа махаха гээшэмнай...

— Хүнүүднай мүнөө дуталдаад байна. Түл абалгада, техникэ заһалгада хэды олон хүнүүд ябалсанаб,— гэжэ отделениие эрхилэгшэ эридээр харюусаба.

* * *

БОРЬЁО Инзагата хоёрой хоорондохи холбоон эбдэрһэн лэ байха гэжэ лаб ойлгоһон связист морёо сэхэ тиишэнь залаба. Теэд али багаар эбдэрээб? Борьёоһоо Инзагата хүрэтэр арбан табаад километр. Харгыгаар хатар-

гажа ошохогүйш. Телеграфна баханануудые дахасалдажа, үбдэгтэ тулама саһан соогуур махаха баатай болоно. Тиигээгүй һаа баһа аргагүй.

«Телефонгүй байха гээшэмнай... Урдань хайшан гэжэ байгаа юм! Отделениие эрхилэгшын гайхаханьшье буруу бэшэ. Мүнөө үеын залуушуул гайхалдана. Зүб даа. Эрдэм, техникын түлэг дундаа һалбаран хүгжэжэ байха үедэ түрэһэн үеын хүнүүдэй гайхалдаханьшье баһа буруу бэшэ. Шухала хэрэгээр аймагай түб гү, али Улаан-Үдэ ошохо гэхэдэнь, бүхы юумэн бии.

Теэд иимэрхүү байдал өөрөө тэнгэриһээ буугаагүй, тэрэнэй түлөө шууд шангаар тэмсэһэн байха. Энэ бүгэдые Октябриин революциин сасуутан болохо Гарма Лубсанович Цыдыпов һайн мэдэхэ.

Хоёр нюдөөрөө хараһаар байтарнь, түрэл нютагынь һалбаран хүгжэжэ, холтоһон хушалтатай гэрнүүдэйнь орондо, шэнэ түхэлэй гэрнүүд гудамжа зубшан, һубарилдан бодоо бшуу. Тиихэдэ Гарма Лубсанович ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан, хамтын ажахы байгуулалсаһан юм. Гартаа һүхэ бараад, тоогүй олон гэрнүүдые, кошара болон малай байрануудые барилсаһан алдартай.

Тиигэбэшье Гарма Лубсанович саашанхи хуби заяагаа связист-монтёрой мэргэжэлтэй холбоһон. Дайнай урдахана юрын буряад хүбүүн анха түрүүшынхеэ Улаан-Үдэ ерэжэ, телефоноор хөөрэлдэжэ байһан хүнүүдые харахадаа, ехэтэ гайхаа бэлэй. Хэды һарын туршада телефон-телеграфай оньһо шудалаад, телефоноор хөөрэлдэхэдэнь тиимэшье гайхалтай бэшэ байгаа һэн.

Зэдынгээ нютаг һууринуудаар үнөөхи түмэр утаһа таталсажа, түбэй газарнуудтай бушуу түргэнөөр хөөрэлдүүлхэ аргатай болголсожо байтарнь, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайн эхилээд, Гарма Лубсанович фронт мордоо бэлэй. Хэдэн жэлэй туршада дайнай хүшэр харгыгаар ото ябалсажа, Илалтын үдэрые дүтэлүүлхэ хэрэгтэ өөрынгөө хубитые оруулалсаһан. Дайндашье ябахадаа, дуратай мэргэжэлтэйгээ хахасаагүй, харин үхэр буунуудай нэерхэ, бомбонуудай тэһэрхэ, галта һомонүүдай эшхэрэлдэхэ үедэшье таһарһан түмэр утаһа залгажа, холбоо барисаа байгуулһан юм.

Харин мүнөө?...

Гарма Лубсанович морёо телеграфна баханын ойро зогсоогоод, хии хара һалхинай үедэ таһарһан түмэр утаһа залгаха хүсэлтэй нилээд удаан носолдобо. Залгахыень залгаашье гэлэй. Теэд түмэр һабарнуудые хүлнүүдтээ углаад, телеграфна бахана өөдэ абирхань мүнөө юундэшьеб даа аймшагтай шэнги һанагдаба. Огторгой өөдэ дүүлиһэн бахана заримдаа найгаһан шэнги болохо юм. Тиихэдэ ганса абирхагүйш, газараар шэрэлсэһэн түмэр утаһанай үзүүрые алдангүй шангаар бариха, зэр зэмсэгээ абаха хэрэгтэй.

«Урдань ямаршье һалхинай болоходо бахана өөдэ абирагша һэм. Харин мүнөө яана гээшэбиб? Һалхиншье үни хада болёо. Оройдоо айха, тархяа эрьехэ юумэн үгы бшуу. Али наһатайшаг боложо ябана гүб?» гэжэ Гарма Лубсанович сэдьхэнэ.

* * *

ОН ЖЭЛНҮҮД гээшэмнай хүнэй ами наһые нэжээд оагаан химэлжэ, онсо өөрын сараа үлөөжэ байдаг шуу. Тиихэдэ Гарма Лубсановичай намтар залан сэхэ тунгалаг сэлмэг ха юм. Хамтын ажахы байгуулалсаһан, аймаг дотороо анха түрүүшын телеграфна лини таталсаһан, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда ябалсаһан хүнэй намтарта ээлүүдгүй атаархамаар.

Уданшьегүй түмэр утаһан залгагдаадхиба. Хүндэ ашааһаа сүлөөрһэн мэтэ гүнзэгыгөөр амилаад, духынгаа хүлһэ үлэ мэдэг аршасагааһанай удаа Гарма Лубсанович жаахан трубкаяа шэхэндээ дүтэлүүлээд:

— Алёо, энэ Инзагатын коммутатор гү? — гэжэ хонходобо.

— Тиимэ, тиимэ!

— Сайн байна гүт? Намайе һайн дуулана гүт?

— Сайн, сайн! Иимэ түргэнөөр заһаха гэжэ һанаагүй байгаабди. Һайн бэлэйт. Маанадаа хэлэ аматай болгобот! — гэһэн зохид дару харюу дуулахадаа, тэрэ һөөргөө буугаа бэлэй.

Гансашье связист-монтёрой мэргэжэл эрхилдэггүй, мүн тэрэ заримдаа электригэй тушаал бэелүүлэлсэдэг. Гарма Лубсанович Цыдыпов эрхим һайнаар хүдэлһэнэйнгөө түлөө Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан, Хүндэлэлэй хэды олон грамотануудта хүртэлсэһэн байха.

Коммунис ажалай ударнигтай хэзээ нэгэтэ уулзажа, ажабайдал, ажал тухайгаа хөөрэхыень үшөө дахин шагнахал байхаб.

М. ОСОДОЕВ,
манай тусхай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. Л. Цыдыпов.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Зэдын аймагай «Коммунизм» колхоз.

ИВАЛГА НЮТАГТА

ТОГООШОН, ТОГООШОН

Улаан-Үдын Советскэ районой эд хэрэглэгшэдэй бүлгэмэй «Ивалга» кафейн дэргэдэ эмхидхэгдэһэн республикын тогоошодой курсынхид һуралсалаа дүүргэбэ. Тус һургуули дүүргэгшэдтэ 3,4-дэхи разрядай тогоошон гэһэн мэргэжэл олгогдобо. Галина Яковлева, Нина Иванова, Агриппина Попова гэгшэд һуралсалаа эрхим һайнаар хандалаг дээрэһээ бүхы предмедүүдээр эрхим гэһэн сэгнэлтэтэй шалгалта үгэһэн байна. Һургуули дүүргэһэн элэ нухэд республикынгаа столовонуудта тогоошоноор хүдэлхөөр эльгээгдэбэ.

ЭДЕЭ ХООЛОЙ ВЫСТАВКЭ

Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын һайндэр—Мартын 8-най үдэртэ зорюулагдаһан эдеэ хоолой выставкэ энэ тосхондо эмхидхэгдэһэн байгаа. Выставкэдэ эдеэ хоолой эрхим һайн зүйлнүүдһээ гадна, кондитерскэ болон талхаар бүтээгдэһэн элдэб янзын амтата эдеэн элбэгээр табигдаа. Эдэ бүгэдые республикын тогоошодой хэһэн хүдэлмэри Буркоопсоюзай ниитын эдеэ хоолой техник, багша А. М. Ершова хүтэлбэрилһэн байгаа.

МҮРЫСӨӨНДЭ ЭРХИМЛЭГШЭД

Үнгэрэгшэ жэлэй дүрбэдэхи кварталай дүнгөөр России эд хэрэглэгшэдэй союзай, худалдаа наймаанай болон потребкооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК Улаан-Үдын Советскэ районо дамжуулгын Улаан туг барюулһан юм.

Дурсагдагша районо үнгэрэгшэ жэлдэ эрхим һайнаар ажаллажа, абаһан уялгануудаа сүм дүүргэжэ гараһан байгаа. Ажалшадые эдеэ хоолоор, эд бараагаар хангадаг магазинууд илангаяа амжалтатай хүдэлөө. Эдэнэрэй хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Ивалга тосхоной эдеэ хоолой, культтоварнуудай магазинуудые даагшанар В. Б. Хаданова, А. Л. Переверзева, Каленово тосхоной эдеэ хоолой, эд бараанай магазинуудта ажалладаг эгэшэ дүүнэр Рая, Валя Мисайловнар, Поселье тосхоной магазиниие даагша Е. Н. Бурдуковская болон бусад шалгарһан байна.

Р. ТАПХАРОВ.

...дрей Кансимович Носковой ажалладаг цех Улаан-Үдын суд... ...лгын завод соо түрүү цехүүдэй нэгэн юм. Нүхэр Носков ...жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ мүрысөөндэ орол... ...баряа амжалтатайгаар дүүргэнэ. Тэрэ коммунис ажалай ...ай нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. К. Носков.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

АЙМАГАЙ ГАЗЕТЭНҮҮДЭЙ ХУУДАҺАНУУДҺАА

ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭГДЭЭ

ҺАЯАР БИДЭ ажабайдалайнгаа ехэ зам шэлэхэмнай. Хэд болохобибди? Мэргэжэл олон. Манай нютагай XX партийна съездын нэрэмжэтэ колхозой саашанхи хүгжэлтэ, манай республикада хонин һүрэгые олошоруулха гэһэн ехэ зорилго табигдаад байна.

Агуухэ Эхэ оромнай В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе ажалай шэнэ бэлэгүүдтэйгээр угтахын түлөө оролдожо байнхай. Энэ ехэ үдэрэй хүндэлэлдэ бидэ, Ноёхоной дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагшад, хүдөө ажахыдаа бодото туһаламжа үзүүлхэ гэһэн шиидхэбэри гаргаабди. Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой комсомолшууд болон залуушуулай, мүн Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишон Ольга Сангадиевагай патриотическа үүсхэл дэмжэн, түрэл колхоздоо үлэхөөр шиидээбди» гэһэн һурагшадай хандалга-бэшэг тухай Сэлэнгын аймагай «Улаан-Сэлэнгэ» газетэ мэдээсэнэ.

Ноёхоной дунда һургуулиин һурагшадай энэ хандалга-бэшэг ВЛКСМ-эй обкомоор һайшаагдажа, һургуули дүүргэхээ байһан комсомолшуудай дунда зүбшэн хэлсүүлжэ, тэдэниие хүдөө ажахыда эльгээхэ талаар эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулхыень ВЛКСМ-эй райкомуудые, колхоз, совхоз, һургуулинуудай комсомолой комитедүүдые бюро уялгалһан байна.

ХОНИШОДЫЕ БАЯСУУЛБА

ПЕТРОПАВЛОВКЫН соёлой байшантай агитбригада һаяхан Борьёогой совхозой хоёрдохи фермэдэ айлшалба. Агитбригадатай сугтаа ВЛКСМ-эй райкомой секретарь Филиппов, совхозой комсомолой организациин секретарь Дамбаев гэгшэд ерэлсэжэ, КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумэй шиидхэбэри бэелүүлхэ, мүн нютагай Советүүдтэ болохоёо байгаа һунгалтада бэлэдхэл тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэһэн байна. Хөөрэлдөөнэй һүүлээр агитбригадынхид һонирхолтой концерт харуулжа, суглараагшадые ехэтэ баясуулба.

«Зэдын үнэн»

ҺУРАГШАД УРМАТАЙ

Хори тосхондо һаяхан һургуулиин шэнэ байшан толлогдожо, һурагшад, түрэлхидые баясуулба, омогорхуулба. Һаруул, уужам, гурбан дабхар энэ һургуулиин барилга, түхеэрэлгэ шалгахаар ерэһэн гүрэнэй комисси «һайн» гэһэн сэгнэлтэ үгэһэн байна. Шэнээр баригдаһан тус һургуули соонь столово, спортын, актова болон бусад залнууд бии. Иигэжэ тосхоной ажалшадай 530 һурагшад нэгэ халаанда һураха аргатай болобо.

«Шэнэ Үдэ»

ШЕФҮҮДЭЙ ТУҺАЛАМЖА

«Аймпотребсоюзай бэлэдхэлэй конторын хүдэлмэрилэгшэд шефтээ абаһан «Первомайский» совхоздо ошожо, өөһэдынгөө туһаламжа үзүүлбэ. Тэдэнэр Сагаан-Хушуунда байрладаг хонишодто ошожо түлеэ бэлдэһэн, үбһэеэ зөөхэдэнь нилээд ехэ туһаламжа үзүүлһэн байна. Энээнһээ гадна, шефүүд хонишодто уран һайханай номуудые бэлэглээ.

Шефүүд Ц-Ж. Тогмитов, Ц-Д. Дамбаев, Ц. Норбоев гэгшэд хонишодто илангаяа ехэ туһаламжа үзүүлээ гээд «Хэжэнгын гол» газетэдээ мэдээсэнэ.

ТАРИЛГАДАА БЭЛЭН

КАБАНСКЫН совхозой гурбадахи отделениин нэгэдэхи бригадын таряашад хабарайнгаа тарилгые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтаха зорилго эртээнһээ табиһан юм. В. К. Дранкинай хүтэлбэрилдэг энэ бригада үнгэрһэн жэлдэ совхоз соогоо эрхим амжалта туйлажа, жэлээ түгэсхэһэн юм. Тус бригадын гэшүүд 20,6 центнер шэниисэ, 19 центнер горох, 12 центнер обёос гектар бүриһөө хуряажа, аймаг дотороо суурхаһан байгаа. Тиин эдэнэр ерэхэ хабарай тарилгые богони болзорто түгэсхэжэ, баян ургаса хуряаха зорилгоор эдэ үдэрнүүдтэ таряанай поли дээрэ наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ ехээр зөөжэ эхилэнхэй.

Мүнөө тарилгада хэрэгтэй машина, техникэнь сүм заһабарилагдажа, хүсэд бэлэн болгогдобо. Эндэ трактористнууд, комбайнернууд В. Пасынков, В. Нечкин, С. Соловьев, Н. Зорин гэгшэд амжалта туйлана.

«Байкальские зори».

КОМСОМОЛШУУД ТУҺАЛАА

Үрэжэл нютагай комсомолшууд болон залуушуул тосхонойнгоо ажабайдалда эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадалсажа ябадаг, һайн һайхан сэдьхэлтэй залуушуул юм. Эдэнэр тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо, мүн малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэ хэрэгтэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадалсажа байдаг. Һаяхан эдэнэрэй үүсхэлээр найман автомашина болохо модоной шэлбэһэн суглуулагдажа, гүүртэ, отаранuудта асарагдаба. Үнгэрэгдэһэн воскреснигтэ комсомолшууд Надя Базарова, Цырма Бадмаева, Аня Батуева, Цыбикжап Санжиев, Доидоб Ринчино гэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна.

«Баргажанай үнэн».

БАЯН ОЛЗОТОЙ БУСАБА

«Дружба» колхозой ангуушад холын аяншалгаһаа бусажа эхилбэ. Ангуушад В. С. Платонов, А. Н. Лекарев, М. И. Лекарев гэгшэд булганай 17 арһатай бусажа ерээ.

Колхозой правлениин шиидхэбэриин ёһоор, эдэ ангуушад оро үсхэбэрилдэг фермэнүүдтэ дахинаа эльгээгдэбэ. Ушарынь хэлэхэдэ, колхозой фермэнүүд шадар шоно олон боложо, оронуудта добтолдог болоо.

«Северный Байкал»

О

КНДР: 1970 ондо ороной хүдөө нютагуудые электрын элшэ хүсөөр гүйсэд хангаха зорилго республикын правительство электроэнергетическэ промышленностиин хүдэлмэришэдэй урда табинхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хабсаргагшад шэнэ электростанциин түхеэрэлгэ тодхожо байна.

ЦТАК—ТАСС-ай фото.

ЭРХИМҮҮДТЭ...

...мэрэй хаядаһа суглуулха ...р республикын предприяти, ...ургаануудай дунда дэлгэр... социалис мүрысөөнэй дүн ... гаргагдаба. Үнгэрэгшэ жэ... ...рдохи хахадта дэлгэрһэн ...ис мүрысөөндэ Зэдын, Сэ..., Загарайн аймагууд, ...-Үдэ хотын Советскэ, Же...рожно районууд эрхимлэ... ...рүүшын һууринуудые эзэл... ...рысөөндэ түрүү һуури эзэл... Зэдын аймгүйсэдкомдо (түрүү... ...нь С. Б. Жаргалов) нэгэдэхи ... шан барюулагдаба. Тэрэшэлэн түмэрэй хаядаһа суглуулха хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан республикын һургуулинуудай пионерскэ, комсомолой организацинууд, зарим предприяти, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ мүнгэн шан барюулагдаһан байна. Тэдэнэй дунда Баргажанай аймагай Үүрэгэй, Гааргын, Яруунын аймагай Гүндын, Улаан-Үдэ городой Советскэ. Железнодорожно районуудай 2, 33, 39, 40, 47-дохи, Загарайн аймагай Новоильинскэ дунда һургуулинуудай комсомолой, пионерскэ организацинууд бии.

...ҮРГЭ ТУХАЙ В. И. ЛЕНИНЭЙ ҺУРГААЛ

...тэ нилээд ехээр түргэдхэг... «Хүдэлмэришэн анги ба ...на асуудал» гэһэн түүхэ... соогоо В. И. Ленинэй най... ...иинэ бодомжо «гурбадахи ... оронуудай хүдэлмэришэн ...нөөшье тон шухала удха ... байһаар. Ленин иигэжэ он...глээ һэн: «Ушар ёһо мэ...мэришэд бүхы нацинуу...ришэдтэй бүрин нэгэдэл... хүсэнэ... Хуушан гурим...льна дарлалтын, нацио...ороной гү, али нацио... амяраа байлгын гурим...аршье булюу байлгын, ...нэй багаханааршье дарла...дохоор бэшэ, бүхы наци...шадай нэгэдэлтэй байха ...мые хүдэлмэришэд эсэр...үлэн табина».

...льно-сүлөөрэлгын хүдэ...лэн лэ шууд сэхэ, рево... хүсэн бологшо хүдэлмэри... дүүргэдэг үүргэ олониин...тай революционно хол... бэхи байлгаһаа нилээд ... юм. Энэнь яһала ойлго... таряашад национально-сү... революцинуудай хүгжэл... лэ ехэ хүсэн болоно бшуу. ..., Латинэн Америкэдэ наһа ... хүн зоной 50 гаран про... ...иин оронуудта—70 шахуу процентнь, Африкада—90 шахуу процентнь таряашад юм.

Национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ Ленинэй агуухэ габьяануудай нэгэн юуб гэхэдэ, Октябрьһаа хойшохи үеын таряашадай хүдэлөөнэй шэнэ гурим ёһые элирхэйлэн тодорхойлһон байна. Октябриин урда үеын таряашад Зүүн зүгтэхи буржуазно-демократическа ба национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдэй гол хүсэн байһаниинь мэдээжэ. Гэбэшье таряашад колониализм ба феодализмда эсэргүү тэмсэлэй бүхы хүндэ хүшэрые даажа гарадагшье һаа, буржуазин юрын политическэ союзнигынь болодог байгаа гээшэ.

Агуухэ Октябриин илаһанай һүүлээр колонинуудтахи таряашадай революционно хүдэлөөн дэлхэйн пролетариадай союзник боложо ябуулга хэхэтээ хамта, залан шууд, эб эмхитэй болоо, хэдэ хэдэн оронуудта сүлөөрэлгын революцинуудай илалта хангажа, капиталисбэшэ замаар хүгжэхэ бодото зам нээжэ үгөө. Энэчь Монголой, тэрэшэлэн Тропическа Африкын зарим оронуудай дүй дүршэлһөө илангаяа элеэр харагдана. Тэндэ сүлөөрэлгын революцинуудай орьёлхо үедэ хүдэлмэришэн анги һаяхан лэ бии боложо байһан байгаа бшуу.

Тиимэ болохолоороо, үнэндөө таряашадай шэнжэтэй национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн хадаа интернациональна пролетарска манлайн үүргые дүүргэдэг дэлхэйн социализмтай холбоотой байхадаа, амжалтатайгаар урагшаа дабшажа шадаха байна бшуу. Хүдэлмэришэн ангиин ба таряашадай революционно холбооной байгуулагдаагүй һаа, «демократи бата бэхи байжа шадахагүй, социалис ёһоной шэнэдхэлгэнүүдые хэхын аргагүй» гэжэ Ленин онсолон заадаг һэн.

Таряашад хүдэлмэришэн ангитай, дэбжэлтын, демократиин ба социализмын бусад хүсэнүүдтэй холбоотой байхадаа, революционно ехэ арга боломжотой болодогшье һаа, мүн баһа жэжэ буржуазна үзэл бодол баримталдаг, хүдөө тосхонуудтахи мүлжэгшэ ангинуудай дэлгэрүүлдэг, хамгаалдаг хуушанай үзэл заншалнуудые баримталагшад болодог байха юм. Энээнһээ гадна, жэжэ товарна үйлэдбэри хадаа үргэн олон таряашадай эмхидэн нэгэдэлгын хэрэгые ехээр һаатуулдаг.

Иимэ орёо эрхэ байдалда хүтэлбэрилхы революционно хүсэнүүд олониитэ таряашадые өөһэдынгөө тала руу татахын түлөө тэмсэлдэ тусгаар шадабаритай байха зэргэтэй. Зүгөөр тэдэнэрэй түшэглэхөөр һургаалнууд бии. Аграрна-таряашадай асуудалаар Ленинэй гаргаһан теори, тэрэниие социалис гүрэнүүдтэ бэелүүлгэ Зүүн зүгэй оронуудай национально-сүлөөрэлгын түрүү хүсэнүүдтэ революционно нүлөө үзүүлээ. Олохон иимэ бүлэг оронууд аграрна, таряашадай асуудал шиидхэхэ зорилгоор тон үрэ ехэтэй хэмжээнүүдые анха түрүүнээ бэелүүлээд байна. ОАР-та аграрна шэнэдхэлгын хэгдэһэнэй ашаар, помещигүүдэй 100 гаран феддан газар эзэлдэг гурим усадхагдаахай. Мүнөө үедэ жэжэ ба дунда шадалтай таряашадай ажахынууд (20 феддан хүрэтэр) элдүүрилэгдэдэг газарай дүрбэнэй гурба тухай хубииень эзэлдэг болоо.

Бусад оронуудтахи түрүү үзэл бодол баримталдаг засаг түрэ помещигүүдэй газар ехээр эзэмдэлгые гол түлэб хизаарлаһан, харин хүнүүдэй эзэлдэг байһан газарые (илангаяа Алжирта) гүрэнэй мэдэлдэ абаһан, арендын түлөөһэ бага болгоһон (Бирмэдэ энэ түлөөһэн сүм шахуу усадхагдаахай), таряашадай ажахынуудта үрьһаламжа үгэлгые нэмээһэн, эхин шатын кооперацинуудые (урьһаламжын ба хангалга-худалдаалгын), шэнэ газар элдүүрилгэдэ гүрэнэй үргэнөөр хабаадалсалгын аграрна хэмжээнүүдые абаһан байха юм.

Хубидаа газартай болоһон зарим таряашадай экономическа байдал ниитэ дээрээ һайжараа. Гэбэшье аграрна шэнэдхэлгын түрүүшынь шатын гол үрэ дүн гэхэдэ, хүдөөгэй буржуазин байдал бэхижэһэн, тоонь олон болоһон байна. Иимэ байдалда аграрна шэнэдхэлгэнүүдые саашадань гүнзэгырүүлхэ тухай, газар эзэмдэгшэдэй булюу һайн байдалтай ангиин урган гараха аргагүй болгохын тула хубидаа газар эзэмдэлгые хизаарлаха тухай түрүү үзэл баримталдаг, революционно-демократическа партинуудай программануудые олониитэ таряашад ехээр дэмжэдэг байһаниинь ойлгосотой.

Аграрна, таряашадай асуудал шиидхэлгэ, үргэн олон таряашадые элсүүлэн эмхидхэлгэ — национально сүлөөрэлгын революцинуудай гол асуудалнуудай нэгэн болоно. «Иимэ оронуудта таряашадай хүдэлөөнтэй тусхай харилсаа байгуулангүйгөөр, тэрээндэ бодото дэмжэлгэ үзүүлэнгүйгөөр», дотоодын ба гадаадын хархис хүсэнүүдые амяарлан гансаардуулхын, национально-сүлөөрэлгын революциие үргэдхэн гүнзэгырүүлхын түлөө тэмсэлдэ амжалта туйлахабди гээд һанабал, революционно партинууд эндүүрхэ болоно гэжэ Ленин онсолон заадаг һэн.

* *

...Национальна бэеэ дааһан байдалтай болохын, социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэгшэ олон миллион хүнүүд агуухэ Ленин тухай сэдьхэл зүрхэндөө бүхөөр хадуунхай ябана.

В. ЛИ,
түүхын эрдэмэй кандидат

(ТАСС).

СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

БОЛГАРИ. Карловска заводой бүтээн гаргадаг тракторнууд орсн дотороошье бэшэ, мүн харинн гүрэнүүдтэшье хододоо хүлеэгдэжэ байдаг болонхой. Тэндэхи тракторнууд газар таряаланда, виноградай плантацида, ой модоной ажахынуудта хэрэглэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ой модоной ажахынуудта хэрэглэгдэхэ «Болгар-ТЛ-45» түхэлэй тракторнууд харуулагдана.

НОМОЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

ШУХАЛА МОНОГРАФИ

Буряадай номой хэблэл «МНР-эй хүдөө ажахые социалис ёһоор хубилган шэнэдхэлгэ» гэһэн гаршагтай Д. Б. Улымжиевай монографи хэблэн гаргаһан байна. Энэ — угаа шухала, хэрэгтэй ном.

Хэнэйшье мэдэһээр, хүгжэлтын капиталис шатые алгасан, феодализмһаа социализмда шэлжэн ороһон аха дүү Монголой дүй дүршэлынь уласхоорондын ехэ удха шанартай. Ази болон Африкын олонхи оронуудай колониальна дарлалтаһаа һаяхан сүлөөрөөд, капиталис бэшэ замаар дабшан хүгжэхэ аргатай болоод байһан мүнөө үедэ дээрэ дурсагдаһан дүй дүршэлые шэнжэлхэ гээшэ бүришье хэрэгтэй. Тус оронуудай онсо илгаань юуб гэхэдэ, революциин урда тэхи Монгол орондол адлинуу — хүн зонойнь олонхид таряашад байна бшуу. Ушар тиимэһээ МНР-эй хүдөө ажахые социалис ёһоор хубилган хүгжөөлгэ тухай нүхэр Д. Б. Улымжиевай номые шэнжэлэлгэ алишье талаараа угаа шухала гэжэ һанагдана.

Номой оршол дээрэһээ абаһаар харахада, монгол арадай ябажа гараһан түүхэтэ замые үнэн зүбөөр танюулан харуулха гээшэ ганцашье МНР-эй дүршэлые хэрэглэжэ боломоор арга олгохо бэшэ, мүн буржуазна түүхэшэдэй хардалга гүрдэлтые шүүмжэлэн элирүүлхэдэ туһалха байна.

Д. Б. Улымжиевай монографи МНР-тэ социалис ёһоор хубилан хүгжэһэн аграрна харилсаануудые шэнжэлхэ талаар түрүүшын томо шэнжэлгэ мүн болоно. Анха урид толилогдоһон архивна болон тоо бүридхэлэй баян материалнууд дээрэ, Монголой түүхэ, экономико тухай совет болон монгол эрдэмтэдэй олохон зохёолнууд дээрэ, МНРН-гэй правительствын болон һонин хэблэлэй туйхаглалнууд дээрэ үндэһэлэгдэнхэй.

Арадай ажахынуудые кооперировалха (хоршоололхо) талаар социально-экономическа гол нүхэсэлнүүд тухай асуудалнуудые номойнгоо түрүүшын бүлэг дотор шэнжэлхэдээ, Монгол орондо капиталис шатые алгасан, социализмда шэлжэн ороходо харйы зам имагтал Россида Октябриин социалис революциин илаһанай аша туһаар нээгдэһэн байна гэжэ автор тон үнэншэмөөр, зүбөөршье тобшолно.

Монгол арадай энэ зам хилбар хүнгэн байгаагүй. Тус орон экономическа болон культурна талаараа угаа гээгдэнги һэн. Энэнь ехэ бэрхэшээл тохёолдуулаа. «Монгол арадай хубисхалай илаһан түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилээд, ниитын түрүү байгуулалта болон гээгдэнги экономико хоёрой хоорондо зүрилдөөн ехэ хүсэтэйгөөр үзэгдөө һэн, — гэжэ монографиин автор бэшэнэ. — Үйлэдбэриин хүсэнүүдэй торой хүгжэлтэ, мүнөөнэй промышленностиин, оньһожоруулагдамал транспортын, хэлхээ холбооной мүнөөнэй хэрэгсэлнүүдэй үгы байлга, бүдүүлиг нүүдэл мал ажалай продукци багаар үгэлгэ, ороной культурна гээгдэл, революционноор хубилан хүгжэхын тула олонхи арад түмэнэй хүсэд бэлэн бэшэ байһан ушар Монголой капиталис бэшэ хүгжэлтын зам дээрэ нилээд хүндэ бэрхэшээлнүүдые тохёолдуулһан байна» (хуудаһан 35).

Имэ дээрэһээ арадай ажахынуудые кооперировалха социально-экономическа гол эрхэ нүхэсэлнүүдэй хэды бии болгогдоһон байбашье, Монголой революциин бүхэдемократическа шатань нилээд ехэ үе саг эзэлһэн — 1921 онһоо 1940 он хүрэтэр үргэлжэлһэн байна.

Революционно ёһоор хубилан хүгжэлтын дурсагдаһан шатын гол удхань юун һэн бэ гэхэдэ, феодализмын экономическа болон социальна үндэһэ усадхалга, харин капиталһаа ороной экономическа дулдыдалгые үгы хэлгэ, хубисхалта засагай үмэнэһөө ажалшан арадай ажахыда али бүхы талаарнь туһалалга, дэмжэлгэ, экономикодо социалис ёһо гүрим тогтоон хүгжөөлгэ, промышленность, транспорт байгуулалга, хүдэлмэришэн ангиин бии болололго, соёл культурын талаар үргэн хэмжээнүүдые бэелүүлгэ, арадай интеллигенциин, мэргэжэлэй кадрнуудай ургалга болоно. Энээнэй бэелһэнэй ачаар революциин бүхэдемократическа шата дээрэ монголой общество доторхи гол зүрилдөөн — феодалнууд болон арад түмэн хоёрой хоорондохи зүрилдөөн усадхагдаһан, оронойнгоо хүдөө ажахые социалис эхин үндэһэн дээрэ хубилган эмхидхэхэ шухала эрхэ нүхэсэлнүүд олгогдоһон. Арадай революциин бүхы үеын хүгжэлтөөр — МНР-эй арадай ажахые социалис ёһоор кооперировалгын түйлагдаһан тухай автор нилээд олон түүхэтэ жэшээ баримта болон документнүүд дээрэ элирхэйлэн харуулна.

МНР-тэхи кооперативна хүдэлөөн гээшэ хүгжэлтынгөө үедэ хэдэн шата дабажа гараһан. Гэбэшье тус хүдэлөөе үе үеэрнь хубаан тодорхойлхо талаар совет болон монголшье эрдэмтэд нэгэн адли һанал баримталнагүй.

Монографиин автор «МНР-эй түүхын» — совет, монгол эрдэмтэдэй хамтаараа зохёоһон номой хоёрдохи хэблэл дотор заагдаһан зүйлнүүдые хараадаа абажа, өөрынгөө бодол һанамжые яһала дэлгэрэнгыгээр тодорхойлно.

Һүүлэй шэнжэлгэнүүдые хаража үзэхэдэ, МНР-тэхи кооперативна хүдэлөөнэй түүхэ гурбан ондоо шата болон хубаарна: нэгэдэхинь (бэлэдхэлэй гү, али эхинэй) 1935 онһоо 1954 он хүрэтэрхи, хоёрдохинь (бүгэдын кооперировани) 1954 онһоо 1959 он хүрэтэрхи; һүүлшынхидэнь — 1959 онһоо кооперативна байгуулалтые бэхижүүлгын үе хугасаа ороно.

Нэгэдэхи үень (номой хоёрдохи бүлэг соо) юугээр тодорхойлогдоноб гэхэдэ, арадай үйлэдбэриин түрүүшын нэгэдэлнүүд энэ үедэ бии болоһон, саашадаа даамайгаар олошороһон, бүгэдын кооперировани бэелүүлхэ бүхы эрхэ нүхэсэлнүүд байгуулагдаһан. Арадай эгээл түрүүшын нэгэдэл Завхан аймагай Алдарханай сомондо 1935 ондо анха түрүүн тогтоогдоһон.

Түрүүшын имэ нэгэдэлнүүд, нүхэр Цеденбалай хэлэһэнэй ёһоор, хахадаараа социалис шэнжэтэй байһан; али нэгэ хүдэлмэри хэхын (үбһэ сабшалгын, худаг малтахын, малай байра барихын г. м.) тула арад зон хамтаараа ажалладаг бэлэй.

Энэ шата дээрэ ехэ бэрхэшээлнүүд дабагдаа. Арад зоной тон тарүу, хахад нүүдэл ажахые һууришуулха, үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдтэ материальна болон финансова туһаламжа үзүүлхэ, «зүүнэй» хэлбэрилэй хойшолонгуудые, ламанарай эсэргүүсэлые усадхаха ёһотой байгаа.

Имэ зорилгоор Советскэ Союзай туһаламжаар машинно-үбһэ сабшалгын түрүүшын 10 станци 1937 ондо байгуулагдаа, энээнтэй нэгэн доро госхозууд эмхидхэгдэжэ эхилээ. Бусадшье хэмжээнүүд бэелүүлэгдээ. Хэрбээ 1924 ондо орон дотор оройдоо 4 ветеринарна нункт байдаг һаа, 1940 ондо 237 болоо. Эдэ бүгэдын аша туһаар 1930-аад онуудай хоёрдохи хахадта Монголой хүдөө ажахыда социалис сектор тогтоо. Энээнтэй нэгэн доро мүнөөнэй промышленностиин үндэһэ һуури зохёогдоо.

МНР-тэхи кооперативна хүдэлөөнэй хоёрдохи шата тухай номой гурбадахи бүлэг соо нилээд дэлгэрэнгыгээр хэлэгдэнэ, бүгэдын кооперированиин яажа үнгэрһэн, ниитын ажахын тон юрын, хахад социалис формоһоо социалис түхэлэй ажахын дээдэ формо — хүдөө ажахын артельдэ яажа шэлжэһэн тухай хөөрэгдэнэ, кооперативта арадуудай бүгэдөөрөө оролтын ушар шалтагаан, нүхэсэлнүүд тодорхойгоор шэнжэлэгдэнэ. Нэгэдэлнүүдтэ гүрэнэй үмэнэһөө материально-техническэ, финансова болон эмхидхэлэй талаар туһалалга, түрүүшын нэгэдэлнүүдэй, госхозуудай, машинно-үбһэ сабшалгын станцинуудай амжалта, Советскэ Союзтай болон социалис бусад гүрэнүүдтэй МНР-эй харилсаан хоёрдохи шатын үедэ шиидхэхы үүргэ дүүргээ. Хүдөө ажахыгаа кооперировалха талаар СССР-эй, тэрэ тоодо Буряадай АССР-эй дүй дүршэл Монголдо хэрэглэгдээ. Мүн тэрэ үедэ МНРН-гэй политическэ болон эмхидхэлэй ажал ябуулга гол һуури эзэлээ, хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдые бэхижүүлхэ хэрэгтэ Монголой коммунистнууд шударгыгаар оролсоо, али бүхы талаарнь ехэ нүлөө үзүүлээ.

Нигэжэ арадай ажахыда кооперировани хэжэ дүүргэһэнэй эсэстэ МНР-эй экономикын олон шататай байлга усадхагдаһан, социалис үйлэдбэриин харилсаанууд хүсэдөөр батажаһан, дарлалтата хуушан улас түрын социально-экономическа эрхэ нүхэсэлнүүд сум үгы хэгдэһэн, монгол арад социализм байгуулагша боложо шадаһан. Гадна энээнэй аша туһаар ажабайдалай хуушанай бүдүүлиг ёһо гуримууд үндэһөөрөө һандаргагдажа, революционно шэглэл олоһон байна.

МНР-эй парти болон правительство хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдые саашаданъ бэхижүүлхын тула угаа ехэ хэмжээнүүдые бэелүүлээ. Энээн тухай монографиин дүрбэдэхи бүлэг соо дэлгэрэнгы шэнжэлэл хэгдэнэ.

Энэ үедэ хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдэй болон госхозуудай хурдан түргэнөөр хүгжэһэн, экономикынь ургаһан тухай автор тодорхойлно. Тиихэдээ ямар аргаар ажалшадай материальна урмашуулгын дээшэлүүлэгдэһэн, ажалай түлөөриин нарижуулагдаһан, хүдөө ажахын материально-техническэ баазын бэхижэһэн, эршэмтэйгээр хүгжэхынь тула малай тэжээл элбэгжүүлхэ, үүлтэр һайжаруулха, мал уһалалгые оньһожоруулхаһаа эхилээд ямар хэмжээнүүдэй бэелүүлэгдэһэн тухай, газар тариалан эрхилэлгын саашадаа яажа ургэдэһэн тухай хөөрэнэ.

Нүхэр Д. Б. Улымжиев монографи соогоо ганса түүхын бэшэ, мүн экономикын хүгжэлтые гүнзэгыгөөр шэнжэлээ.

Орон доторой социалис байгуулалтын оршон байдалда кооперативна хүдэлөөнэй яажа илаһан тухай тодорхойлхо зуураа, капиталис бэшэ замаар МНР-эй хүгжэһэн ушар уласхоорондын ехэ удха шанартай гэжэ автор тон зүб тэмдэглэнэ. Тиихэдээ эндэ МНРН-гэй хүтэлбэрилхы, залан ударидахы үүргэ тухай номой эхинһээ эсэс хүрэтэрнь али тодоор тэмдэглэгдэнэ. Гадна Монголой Арадай Республикада СССР-эй болон аха дүү бусад оронуудай али бүхы талаарнь ямар туһаламжа үзүүлһэн тухай олон мэдээнүүдые дурдана.

МНР-эй хүгжэлтын онсо илгаануудые шэнжэлхэдээ олон баримта хэрэглэһэниинь, тодо һонор тобшололнуудые хэһэниинь, научна тон зүб тайлбари үгэһэниинь нүхэр Д. Б. Улымжиевай номой угаа шухала талань болоно. Капиталис бэшэ замаар МНР-эй яажа дабшаһан тухай, тусхайлбал, социалис ёһоор, тэрээнэй хүдөө ажахын яажа хубилан хүгжэһэн тухай дүй дүршэлөөр һонирхоһон улаадта дурсагдаһан монографиин ехэхэн туһатай байхань дамжаггүй.

Ц. ГАЛДАНОВ,
экономикын эрдэмэй кандидат.

ШЭНЭ МЭРГЭЖЭЛТЭД

Хяагтын гидромелиоративна техникум дүүргэһэн олохон нүхэд манай ороной олон нютагуудаар ажалладаг юм. Һаяхан дурсагдагша техникумые 70 залуу хүбүүд, басагад дүүргэжэ гараба. Тэдэнэр барандаа гидромелиораторай мэргэжэлтэй болоо.

Олохон нүхэдэй бэшэһэн дипломууд шалгалтын комиссиин «эрхим» сэгнэлтэдэ хүртэһэн байна. Жэшээлхэдэ, Н. Усольцев, Н. Лоскутникова, Н. Капустина, Т. Маринкин, Н. Шолохова, В. Воронов болон бусад нүхэд мелиорациин эрдэм шудалжа, һайн мэргэжэлтэд болоһоноо харуулаа.

Залуу мэргэжэлтэд Новосибирскэ, Омско, Томско, Эрхүүгэй болон Шэтын областьнуудта, мүн Буряадай АССР-эй колхоз, совхозуудта ажаллахаар эльгээгдэбэ.

С. КЛИМОВ.

«ПРАВДА БУРЯТИИ» МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Манай нуга сабшалангые һайжаруулхын түлөө» гэһэн түрүү бэшэг. Нютагай Соведүүдые һунгаха үдэртэ зорюулагдаһан материалнууд. «Табан жэлэй дүрбэдэхи жэл» гэһэн рубрика доро информацинууд. ТАСС-ай материалнууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Партийна ажабайдал» гэһэн рубрика доро Баргажанай леспромхозой партийна группын секретарь Н. Скосырскиин статья. Манай агитпункт. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: «Ленинизмын баялиг» гэһэн фоторепортаж. Буряадай уран зохёолшодой VI съездые угтуулан толилогдоһон материал.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: хилын саанаһаа ерэһэн телеграмманууд. Спорт. Нютаг нютагай һонин. Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

18 часһаа «Улицы рассказывают» гэһэн һургуулиин аха наһанай үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 18.20 минутаһаа «Арадай дуунуудые гүйсэдхэгшэдэй конкурс» гэһэн нэгэдэхи дамжуулга. 19 часһаа «Холо, ойрын һонин» гэһэн дамжуулга. 19.20 минутаһаа «Поэзиин үдэшэ» гэһэн дамжуулга. 20.10 минутаһаа «Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ» зорюулагдаһан дамжуулга. 20.50 минутаһаа «Бидэнэр — хилын харуулшадбди» гэһэн киноочерк. 21 часһаа М. Н. Ербановай түрэһэнһөөнь хойшо 80 жэлэй ойдо зорюулагдаһан дамжуулга. 21.20 минутаһаа ТАСС-ай лентээр абтаһан мэдээсэл. 21.25 минутаһаа «Литературна театр» гэһэн дамжуулга. 21.55 минутаһаа «Танай дуратай дуунууд» гэһэн дамжуулга.

Сагай уларил

Улаан-Үдын авиаметеостанциин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха. Саһан орохогүй. Баруун тээһээ һулаханаар һалхилха. Урда аймагуудта 2 градус дулааһаа 3 градус хүрэтэр, хүйтэн, бэшэ нютагуудта 4—9. Улаан-Үдэдэ 0—2 градус дулаан байхаар хүлеэгдэнэ.

СПОРТЫН ҺОНИН ■ СПОРТЫН ҺОНИН

ТЕХНИКУМЭЙХИД ТҮРҮҮЛБЭ

Шайбатай хоккейгээр Буряадай АССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө хоёрдохи бүлэгэй командануудай хоорондо мүрысөөн боложо дүүрэбэ. Урда тээнь 4:4 тоотойгоор тэнсэһэн Улаан-Үдэ станциин депогой «Вагонник», түмэр замай техникумэй командануудэндэ мүрысэжэ, студентнэрэй команда илаа.

Бүхы уулзалгануудайнгаа дүнгөөр бусад командануудһаа олон очко абажа шадаһан түмэр замай техникумэйхид энэ мүрысөөндэ эрхимлэжэ, республикын дамжуулгын кубогта, мүн дипломдо хүртэбэ.

Л. БОБРОВ.

Зураг дээрэ: Түмэр замай техникумэй командын капитан С. Пашковто дамжуулгын кубок, диплом барюулагдажа байна.

Л. АПРЕЛОВЭЙ фото.

Поликарп ЛАПТЕВ — ЧЕМПИОН

Улаан-Үдэ шадарай ... гостойн оршондо сан... ноор республикын түр... эзэлхын түлөө мүрысөө... дэбэ. Тэрээндэ хабаа... хори модон соо санаар ... винтовкоор тус тустаа ... гаалса мэргэлхэ байгаа.

Энэ мүрысөөндэ «Спар... гэмэй түлөөлэгшэ Поли... тев эрхимлэбэ. Энэ нүхэ... дагша зайе 79 минута ... дын туршада дабажа ... минута 22 секунда саг ... «Локомотив» бүлгэмэй т... Н. Меняев хоёрдохи, «Спартак» бүлгэмэй М. ... гурбадахи һууринуудые ...

Мүрысөөнэй дүнгөө... так» бүлгэмэй спортсме... мандаараа нэгэдэхи һуу... ба. Түрүүшын гурбан һу... һэн командануд Буряа... эй Министрнүүдэй Сове... дэхи физкультура, спорт... тедэй дамжуулгын ку... хүртөө, тиихэдэ хубиин ... һуурида гараһан спор... дипломууд болон үнэтэ ... дээр шагнагдаа.

Л. БОБ...

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИ...

Арадуудай хани барисаанай, харилсаа холбооной аша туһада

БЕРЛИН. ТАСС-ай корреспондент М. Никиточкин нигэжэ дамжуулна: Лейпцигэй уласхоорондын хабарай ярмагай үүдэн мартын 11-нэй үдэшэ хаагдаа. Дэлхэйн 65 ороной худалдаа наймаанай - экономическа организацинууд болон фирмэнүүдые түлөөлһэн 10 мянга шахуу эмхинүүд ярмагта хабаадаһан байна.

Ярмагай павильонуудта 600 мянга шахуу айлшад, тэрэ тоодо хариин 87 оронһоо ерэһэн 77 мянган хүн орожо хараа. Ярмагай хүдэлһэн 10 үдэрэй туршада соо тэрээндэ социалис, хүгжэжэ эхилһэн, капиталис оронуудһаа хабаадагшад хуушанайнгаа харилсаа холбоонуудые үргэдхөө, шэнэ холбоо барисаа тогтоогоо.

Ярмагай эзэдэй табиһан промышленно-техническэ элдэб олон янзын, угаа һайн эд хэрэгсэлнүүд Лейпцигэй ярмагта хабаадагшадай болон айлшалагшадай анхаралые угаа ехээр татаһан байна. ГДР-эй табиһан экспонадууд арадай ажахын бүхы һалбаринуудта Германиин хүдэлмэришэн-таряашанай гүрэнэй түйлаһан амжалтануудые али тодоор харуулагдаа.

ГДР-эй ба СССР-эй хоорондо шэнэ хэлсээнүүд баталагдаа. Тэрэнэй ёһоор эд бараа андалдан абалсалгые саашаданъ нэмээхэ, хоёр ороной хоорондохи худалдаа наймаанай-экономическа харилсаа холбоое үргэдхэхэ хэмжээнүүд хараалагданхай.

Тэрэшэлэн социалис оронуудай промышленностиие, наука болон техникые хүгжөөлгын талаар түйлаһан амжалтанууд Лейпцигтэ мүн лэ харуулагдаһан байна.

Зүүн ба баруун оронуудай хоорондо худалдаа наймаанай холбоо байгуулха томо центр, дэлхэй дээрэ һаалгүйгөөр, тэгшэ эрхэтэйгээр худалдаа наймаа эмхидхэхэ центр байһанаа Лейпцигэй ярмаг дахяад харуулаа.

МНР-тэ харша Хитадай засагаархидай харата ябуул...

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). МНР-эй түмэр харгын албанай хүдэлмэрилэгшэдые хуули бусаар зогсоон барийһантайнь дашарамдуулан, Монголой Арадай Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министерство Хитадта эрид бурууушаалга мартын 12-то эльгээбэ гэжэ МОНЦАМЭ агентство мэдээсэнэ.

Монголой түмэр замшад мартын 11-нэй 19 час 35 минутаһаа эхилээд, мартын 12-ой 03 час 15 минута хүрэтэр хилэ шадархи Хитадай пунктда хүсөөр баригдаһан байна. Эдэ түмэр замшад албанай хэрэгээр хилэ шадархи Эрлянь гэдэг станци ошоод бусажа ябаа гэжэ МНР-эй МИД-эй мэдээсэл соо хэлэгдэнэ. Энэ ушар Монгол Хитад хоёрой хоорондохи зохихо хэлсээнүүдые эбдэһэн, политическэ ехэ харата аашаа болоно гэжэ мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдэнэ. Энэ ябуулга эмхидхэгшэд Монголой Арадай Республикада ба монгол арадта ... зорюута муухай хараал... хашхархыень хитадай ... тэдые тухираа. Уласхоо... сэнүүдтэй тааралдуул... ошожо ябаһан Монголой ... шадые занаа гэжэ МНР-эй ... дэглэнэ.

Энэ харата ябуулгаһа... жа болохо бүхы харюу... шолонгуудай түлөө гэ... тадай тала дааха ... Гадаадын хэрэгүүдэй ... тэмдэглээ.

Генерал де Го... хэлэһэн ...

ПАРИЖ. (ТАСС). Фр... зидент генерал де Голль ... дэ радио ба телевидене... Оронойнгоо экономическа ... сова байдалые тэрэ өөры... тайлбарилһан байна.

Нёдондо жэлэй май-ии... нуудһаа уламжалан, ... экономическа ба финанс... һулараа, Франкын үнын ... тохёолдоо гэжэ президе... байна.

Ороной валюта болон ... ю аюултай байдал рес... тор мүнөө тохёолдожо ... мүнөөнэй байдал тухай ... де Голль хэлээ.

Ороной алба захир... нютагай хубаарилгые ху... хай асуултын апрелиин ... гаргагдахаеэ байһан тухай ... тогтожо хэлээ.

БҮХЫ ДЭЛХЭЙ БУРУУШААНА

Совет-хитад хилэ дээрэ Хитадай засагаархидай хэһэн зэбсэгтэ харата аашаа тушаа олон оронуудай хүн зоной түлөөлэгшэдэй зэбүүрхэһэн тухай материалнуудые хариин хэблэл толилһон зангаараа. Пекинэй хүтэлбэрилэгшэдэй заабаряар эмхидхэгдэһэн бандит ёһоной доботолгые дэлхэйн социализмын хүсэнүүдтэ урбаха, уласхоорондын коммунис хүдэлөөе ба империализмда эсэргүү бүхы тэмсэлые һуларуулха зорилгоор Пекинэй хүтэлбэрилэгшэдэй хэһэн баһа нэгэ алхам болоно гэжэ дэлхэйн олониитэ тоолоһон байна.

СОФИ. Советскэ Уссури мүрэн дээрэхи Даманска арал шадар хитад засагаархидай убайгүй муухайгаар эмхидхэһэн харата аашые бурууушааһан ехэ митингнүүд орон дотор боложол байһаар.

УЛААН-БААТАР. «Маоистнуудай убайгүй муухай харата ябуулгануудые Монголой Арадай Республикын ажалшад шоо хараа» гэһэн гаршаг доро ороной элдэб районуудай ажалшад зүгһөө ороһон бэшэгүүдые «Монголой һонинууд» гэжэ газетэдэ толилоһон байна.

Улаанбаатарай ... кооперациин артелиин оёдолшон, Арадай Ехэ Хуралай депутат Ш. Бадам нигэжэ бэшэнэ: «Хитад арадые мэхэлхын, орон доторхи ушар байдалнуудһаа тэдэнэй анхарал һамааруулхын тулада Пекинэй удамаршад совет хүнүүдтэ эсэргүү зэбсэгтэ доботолгые харата муухайгаар эмхидхээ. Совет орондо эсэргүүгээр хэгдэдэг ябуулганууд, маоистнуудай хэрэглэдэг дээрэнхы хархис үзэл ямар ехэ холын зорилготойб гэжэ бидэнэр Монголой ажалша эхэнэрнүүд мэдэнэбди. Эдэ харата ябуулгануудые бидэнэр уур сухалтайгаар бурууушаанабди».

МЕХИКО. Мексикын мэдээжэ журналист Сальвадор Кармон Аморосой статья «Диа» газетэдэ толилогдоо. Тэрээн соо нигэжэ заагдана. Хитадай засагаархидай үүдхэһэн зэбсэгтэ харата аашаа халаа коммунистнуудта ... [illegible] ... зэбсэгтэ харата аашые хүсэдөөр харуулаа гэжэ статья соо хэлэгдэнэ.

САНТЬЯГО. Совет-хитад хилэ дээрэ Пекинэй засагаархидай хэһэн шуһата харата ябуулганууд социализмын хэрэгтэ харша байхаһаа гадна, империализмын эрмэлзэлгэн үүдтэ ашатай туһатай гэжэ Чилиин Компартиин «Сигло» газетэ бэшэнэ.

БОНН. Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд өөһэдынгөө харата ябуулгануудые хэхэдээ, дэлхэйн империализмда элитээр туһална, империализмда эсэргүүсэн тэмсэл хэдэг бүхы хүнүүдэй аша туһые элитээр хэрэгсээнэгүй гэжэ «Татзихен» гэжэ Баруун Германиин газетэ бэшэнэ.

БЕЙРУТ. «Советскэ Союзай хилэ дээрэ Хитадай засагаархидай убайгүй муухайгаар эмхидхэһэн зэбсэгтэ харата аашаа юун тухай гэршэлжэ үгэнэб гэхэдэ, социалис оронуудта, дэлхэйн коммунис ба национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ эсэргүүгээр, дэлхэй дээрэхи бүхы түрүү хүсэнүүдтэ эсэргүүгээр ямар ехэ муухай ябуулга Мао Цзэ-дунай бүлэгэй хэдэг болоһые гэршэлжэ үгэнэ гэжэ Ливанай «Ан-Нида» газетын редакционно статья соо хэлэгдэнэ.

(ТАСС).

Мартин Лютер К... алагша тушаа ши...

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). М... тер Кингые алагша Дже... жэлдэ түрмэдэ хаагдаха... дээ.

США-гай негрнүүдэй ... хүтэлбэрилэгшын жэл ... урда тээ алагдаһан Мем... си штат) городто тэрээн... һон байна. Рей гэм зэмэ...

Рейе үмөөрэгшэдэй ба... лэй хоорондо «үгэсэлгэ... готойгоор бүхы сүүд ... гэжэ хэблэл тэмдэглэһэн ... саазалуулан алалгаһаа ... готойгоор тус үгэсэлгэ ... на бшуу. Мартин Лютер ... хан лэ хүнэй гараар ... сүүд дээрэ тусхайтаар ... Тиихэдээ, засагаархид ... нүүдэй хүтэлбэрилэгшэ ... гэшэдэй үүсхэлээр алаг... ниитын түлөөлэгшэдэй ... байһые хэрэгсээгээгүй.

Японой элдэб хотонуудта демонстраци ба митингнүүд болоно. Япон ажалшад Окинава дээрэхи американ сэрэгэй баазануудые үгы хэхэ, Япондо Окинавын аралнуудые бусааха, Японой газар дээрэһээ американ ядерна зэбсэг гаргаха, уһан доогуур тамардаг американ атомна онгосонуудые Японой портнуудта оруулхагүй гэһэн эрилтэнүүдые табина.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: демонстрантнууд Каден гэжэ американ сэрэгэй бааза тээшэ зорижо ябана. «В-52 абаашагты» гэжэ плакат дээрэнь бэшээтэй.

ЯПС — АПН-эй фото.

Редакторай орлогш...
М. Н. Н...

Манай адрес, телефону...

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактор... арнёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. ред... 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретар... отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства... 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышле... строительства — 61-35, советского строительства и быт... культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67... формации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, ... бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати ... те Министров БурАССР.

Н-00428. Зак. № ...